

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KÜLTÜREL
MİRASA İLİŞKİN DUYARLILIKLARININ FARKLI
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Yakup TOPRAK

Danışman: Doç. Dr. Ümmühan ÖNER

Elazığ, 2024

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Yüksek Lisans Tezi

Tez Başlığı: Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

KABUL VE ONAY
Tez Yazarı: Yakup TOPRAK

İlk Teslim Tarihi: 10.06.2024

Savunma Tarihi: 17.07.2024

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsünün Yönetim Kurulunun 13/06/2024 tarih ve 493608 sayılı kararı ile oluşturulan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık olarak yapılan tez savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Ümmühan ÖNER

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Esen DURMUŞ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Fatma BUDAK

O N A Y

Bu tez, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../ 2024 tarih ve ... sayılı kararıyla tescillenmiştir.

Prof. Dr. Ahmet TEKİN

Enstitü Müdürü

BEYANNAME

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

17/07/2024

Yakup TOPRAK

İmza

ÖN SÖZ

Kültürel miras, geçmişten günümüze aktarılan değerleri, inançları ve yaşam biçimlerini ifade eder. Kültürel miras duyarlılığı, toplumların kimliklerini ve devamlılıklarını

sürdürmelerinde önemli bir role sahiptir. Bu amaçla geleceği emanet edeceğimiz öğrencilerin kültürel miras duyarlılığını anlamak önemlidir. Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarını farklı değişkenler açısından incelemektir. Kültürel mirasın korunması, aktarılması, toplumların devamlılığı ve kimlik inşası için hayati önem taşımaktadır.

Çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren danışmanım saygı değer hocam Doç. Dr. Ümmühan ÖNER'e sonsuz teşekkür ederim. Destek ve yardımları ile her zaman yanımda olan değerli hocam Doç. Dr. Esen DURMUŞ'a katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda çalışmanın uygulama kısmında destek veren ekip arkadaşlarım Burcu BİLGİÇ UÇAK, Azad KIRTAY'a; yine araştırmanın bazı aşamalarında desteklerini aldığım Dr. Öğr. Üyesi Ömer ŞİMŞEK ve eşi Dr. Manolya ŞİMŞEK'e teşekkür ederim. Çalışmanın her aşamasında yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Zerrin TOPRAK'a da ayrıca minnettarlığımı ifade etmek isterim.

Yakup TOPRAK
Elazığ
2024

ÖZ

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yakup TOPRAK

Yüksek lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

2024, Sayfa: XIII+65

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının, cinsiyet, sınıf düzeyi, tarihi yer gezilerine katılma durumları açısından incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı sekiz resmi ortaokulda öğrenim gören 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı karma yöntem kullanılarak yapılmıştır. Araştırmada karma yöntem desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel verileri, öğrencilere uygulanan “Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği” ile toplanmıştır. Nitel veriler ise öğrencilere yöneltilen 8 sorudan oluşan "Görüşme Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Nicel verilerden elde edilen veriler, SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Nitel veri analizi ise içerik analizi yöntemine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda; öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının cinsiyet, sınıf düzeyi değişkenlerine göre fark gösterdiği belirlenmiştir. Değer Verme ve Koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puanlara sahip oldukları ayrıca tüm alt boyutlarda ve toplam puanda öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılıklarının sınıf düzeyi arttıkça azaldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları tarihi gezilere katılma durumlarına göre fark göstermemektedir. Ortaokul öğrencileri, kültürel mirası "geçmişten kalma değerler" olarak tanımlamışlardır. Öğrencilerin tarihi ve doğal varlıklar hakkında bilgi edinme süreçlerini öncelikle "araştırma yapma" yöntemi ile gerçekleştirdikleri görülmektedir. Öğrenciler, milli kültürümüzü öğrenme sürecinde de “araştırma yapma” ve "aile büyüklerinden öğrenme" yöntemini kullanmaktadırlar. Tarihi ve doğal varlıkların önemi, öğrenciler tarafından "geçmiş yansıtma" olarak vurgulanmış, milli kültürümüzü oluşturan unsurların önemi ise "geçmişin yansıması" olarak ifade edilmiştir. Ayrıca, öğrenciler tarihi ve doğal varlıkları koruma yöntemlerini "zarar vermeme ve koruma" prensibi ile belirtmişler, milli kültürümüzün korunması için "dil korunması ve kullanılması"nı öne çıkarmışlardır. Araştırmada, okullarda kültürel miras bilincini artıracak toplum bazlı projelerin yapılması, okul-aile iş birliklerinin sağlanması, sosyal medya ve dijital platformlarda kültürel mirasın korunmasına yönelik bilgilendirici ve eğitici içeriklerin oluşturulması, her sınıf düzeyinde ilgiyi artırıcı çalışmalar yapılması önerileri getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kültürel Miras, Kültürel Miras Duyarlılığı, Somut Olmayan Kültürel Miras.

ABSTRACT

Examining The Sensitivity of Secondary School Students Regarding Cultural Heritage in Terms of Different Variables

Yakup TOPRAK

Master's Thesis

FIRAT UNIVERSITY

Institute of Educational Science

Department of Turkish and Social Sciences Education

Division of Social Studies Education

2024, P: XIII+65

The aim of this study is to examine the sensitivities of secondary school students towards cultural heritage in terms of gender, grade level, and participation in historical site visits. The study group of the research consists of 5th, 6th and 7th grade students studying in eight public secondary school affiliated to the Ministry of National Education in Diyarbakır in the 2023-2024 academic year. The study was conducted using a mixed method in which quantitative and qualitative methods were used together. Convergent parallel design, one of the mixed method designs, was used in the study. The quantitative data of the study were collected with the “Cultural Heritage Sensitivity Scale” administered to the students. Qualitative data were obtained by using the “Interview Form” consisting of eight questions directed to the students. The data obtained from quantitative data were analyzed with the SPSS package program. Qualitative data analysis was carried out in accordance with the content analysis method. As a result of the research, it was determined that students' sensitivities towards cultural heritage differed according to gender and grade level variables. It was determined that female students had higher scores than male students in the dimensions of Valuing and Protecting (feeling responsibility), and that students' sensitivity to cultural heritage in all sub-dimensions and total score decreased as the grade level increased. Students' sensitivity towards cultural heritage does not differ according to their participation in historical excursions. Secondary school students defined cultural heritage as “values from the past”. It is seen that students primarily use the “doing research” method to obtain information about historical and natural assets. In the process of learning about our national culture, students use the methods of “doing research” and “learning from family elders”. The importance of historical and natural assets was emphasized by the students as “reflecting the past”, while the importance of the elements that make up our national culture was expressed as “reflection of the past”. In addition, the students stated the methods of protecting historical and natural assets with the principle of “not harming and protecting” and emphasized “protecting and using the language” for the protection of our national culture. In the research, it was suggested that community-based projects should be carried out in schools to raise awareness of cultural heritage, school-family cooperation should be ensured, informative and

educational content should be created for the protection of cultural heritage on social media and digital platforms, and studies should be carried out to increase interest at every grade level.

Key Words: Culture, Cultural Heritage, Cultural Heritage Sensitivity, Intangible Cultural Heritage

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME.....	ii
ÖN SÖZ.....	ii
ÖZ.....	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ	xi
EKLER LİSTESİ	xii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi/Hipotezi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sayıtları (Varsayımları).....	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.6. Araştırmanın Tanımları	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN	6
2.1. Kültür Kavramı.....	6
2.2. Miras Kavramı.....	7
2.3. Kültürel Miras	8
2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kültürel Miras	10
2.5. Kültürel Miras Konusu ile İlgili Yapılan Bazı Ulusal Çalışmalar	13
2.6. Kültürel Miras Konusu ile İlgili Yapılan Bazı Uluslararası Çalışmalar	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	20
III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	20
3.1. Araştırmanın Yöntemi/ Deseni.....	20
3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu / Katılımcılar.....	20
3.3. Veri Toplama Araçları.....	22
3.4. Araştırma Süreci.....	23
3.5. Verilerin Analizi.....	23
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	25
IV. BULGULAR.....	25
4.1. Nicel Verilerin Bulguları ve Yorumları	25

4.1.1. Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi	25
4.1.2. Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında Sınıf Düzeylerine Göre İncelenmesi	26
4.1.3. Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında Tarihi Yer Gezilerine Katılma Durumlarına Göre İncelenmesi.....	30
4.1.4.Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında İncelenmesi.....	31
4.2. Nitel Verilerin Bulguları ve Yorumları	31
4.2.1 Kültürel Mirasın Tanımına Yönelik Bulgular ve Yorumlar.....	32
4.2.2 Tarihi ve Doğal Varlıklar Hakkında Bilgi Edinmeye Yönelik Bulgular ve Yorumlar	33
4.2.3 Milli Kültürümüzü (Dil, Din, Gelenek-Görenek, Sanat, Dünya Görüşü Ve Tarih) Öğrenmeye Yönelik Bulgular Ve Yorumlar	34
4.2.4 Tarihi ve Doğal Varlıkları Gezmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar	35
4.2.5 Tarihi ve Doğal Varlıkların Neden Önemli Olduğuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar	36
4.2.6 Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarihi) Neden Önemli Olduğuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar	38
4.2.7 Tarihi ve Doğal Varlıkların Korunmasına Yönelik Bulgular ve Yorumlar	39
4.2.8 Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların Korunmasına Yönelik Bulgular ve Yorumlar	41
BEŞİNCİ BÖLÜM	43
V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
5.1.Nicel Verilere İlişkin Sonuçlar.....	43
5.2.Nitel Verilere Yönelik Sonuçlar.....	44
5.4. Öneriler.....	47
KAYNAKLAR.....	48
EKLER.....	55
İZİN BELGELERİ.....	60
ÖZ GEÇMİŞ.....	65

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	Öğrencilere Yönelik Kişisel Bilgiler	21
Tablo 2	Görüşme Yapılan Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler	22
Tablo 3	Test İstatistiklerinin Kararlaştırılması İçin Normallik Ön Koşul Testi Sonuçları.	23
Tablo 4	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Cinsiyete İlişkin MWU Testi Sonuçları.....	25
Tablo 5	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları.....	26
Tablo 6	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Sınıf Düzeyine İlişkin (5. ve 6.sınıf) MWU Testi Sonuçları.....	27
Tablo 7	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Sınıf Düzeyine İlişkin (6. ve 7.sınıf) MWU Testi Sonuçları.....	28
Tablo 8	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Sınıf Düzeyine İlişkin (5. ve 7.sınıf) MWU Testi Sonuçları.....	29
Tablo 9	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Miras Duyarlılıklarının Tarihi Yer Gezilerine Katılma Durumlarına Göre Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	30
Tablo 10	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları.....	31

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri.....	12
Şekil 2	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasın Tanımına Yönelik Görüşleri	32
Şekil 3	Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi ve Doğal Varlıklar Hakkında Bilgi Edinmeye Yönelik Görüşleri	33
Şekil 4	Ortaokul Öğrencilerinin Milli Kültürümüzü (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarih) Öğrenmek için Neler Yaptıklarına İlişkin Görüşleri.....	34
Şekil 5	Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi ve Doğal Varlıkları Gezmelerine Yönelik Görüşleri	35
Şekil 6	Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi ve Doğal Varlıkların Neden Önemli Olduğuna Yönelik Görüşleri	36
Şekil 7	Ortaokul Öğrencilerinin Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarihi) Neden Önemli Olduğuna Yönelik Görüşleri	38
Şekil 8	Ortaokul Tarihi ve Doğal Varlıkların Korunmasına Yönelik Görüşleri	39
Şekil 9	Ortaokul Öğrencilerinin Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların Korunmasına Yönelik Görüşleri	41

KISALTMALAR VE SEMBOLLER LİSTESİ

E	: Erkek
Ed.	: Editör
İSMEP	: İstanbul Sismik Riskin Azaltılması ve Acil Durum Hazırlık Projesi
ISO	: Uluslararası Standart Örgütü
K	: Kız
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ö.	: Öğrenci
S.	: Sayfa
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
Vd.	: Ve diğerleri
Yy.	: Yüz yıl

EKLER LİSTESİ

EK 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu	55
EK 2: Bilgilendirilmiş Veli Gönüllü Olur Formu	56
EK 3: Görüşme Soruları	57
EK 4: Demografik Bilgiler Formu.....	58
EK 5: Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği	59
EK 6: Etik Kurul Kararı.....	60
EK 7: Araştırma İzin Belgeleri-1.....	61
EK 8: Araştırma İzin Belgeleri-2.....	62
EK 9: Araştırma İzin Belgeleri-3.....	63
EK 10: Orijinallik Raporu	64

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Kültür, en genel tanımıyla; bir toplumu diğerlerinden ayıran temel maddi ve manevi özelliklerin bütünü ve ayrıca bu toplumların sadece sanatı ve edebiyatı değil, aynı zamanda değer sistemlerini, yaşam tarzlarını, inançlarını ve geleneklerini de içeren bir kavramdır (UNESCO, 1982, s. 41). Gerek kültür gerekse de miras sözcüğünün öğretilme, aktarılabilme ve sonraki kuşaklara aktarılma özelliğinden dolayı “kültürel miras” birlikte kullanılarak ayrı bir anlam kazanmıştır (Yılmaz, 2023). UNESCO (2014), tarafından hazırlanan raporda kültürel miras, “Geçmişten miras alınan, günümüzde oluşturulan ve gelecek nesillerin de faydalanması adına korunan, toplumları çeşitli açılardan zenginleştirme potansiyeline sahip ürün ve süreçtir” (s. 130).

Kültürel miras, toplumun dayanışma ve birlik içinde geliştirdiği ortak geçmişini anlatan, insanların tarih süresince kazanımlarının, geleneklerinin ve deneyimlerinin devamını sağlayan ayrıca toplumların gelecekteki değişimlerine ve kazanımlarına etki eden önemli bir değerdir (İSMEP, 2014). Kültürel miras konusu bir bütün olarak düşünüldüğünde sadece bulunduğu topraklar içinde değil tüm insanlık için anlam ifade ettiği ortaya çıkmıştır. Bütün toplumlar kendi kültürel miras değerlerini koruyarak dünya kültürüne katkıda bulunurlar. Bunun için Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesinin ön sözünde, kültürel ve doğal mirasın olağanüstü öneme sahip olduğu ve bu yüzden dünya mirası olarak tüm insanlık tarafından korunması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, bu korumanın uluslararası toplumun bir görevi olduğu vurgulanmaktadır (UNESCO, 1972, s. 1). Tüm toplumların sahip oldukları kültürel varlıkları, kültürel mirasları korumaları bir gerekliliktir. Türkiye’de uluslararası anlamda düzenlenen UNESCO (1972) Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmeye 1983 yılında resmi olarak taraf olmuştur. Sonrasında kabul edilen 2003 yılındaki Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesine de 2006 yılında taraf olmuştur. 1989 yılında Avrupa Mimari Mirasın Korunması Sözleşmesini, 1999 yılında Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesini de imzalamıştır. Aynı zamanda Türkiye’de kültürel mirasın korunması anayasa güvencesi altında olup 1983 yılında da 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kabul edilmiştir (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). İnsanların kendi maddi ve manevi değerlerinden oluşturdukları kültürel mirasın korunması ve geleceğe aktarılması için sadece yasal

düzenlemeler yeterli olmayacaktır. Bu değerler insanlığın ortak değerleri olduğu için bunlarla ilgili toplumsal farkındalık, bilinç ve duyarlılık oluşması gerekmektedir (Yılmaz, 2023). Kültürel miras öğelerinin geçmiş ile ilgili algı oluşturmada kolaylaştırıcı bir etkisi bulunmaktadır. Bu da gelecek nesillerin toplumu daha iyi tanıyan kişiler olmasına katkı sağlayacaktır (Gürel ve Çetin, 2019).

Kültürel mirasın, aktarılması ve geliştirilmesinde en önemli rol eğitimidir. Eğitimin işlevi her zaman çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan biri de kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasıdır (Açık, 2020). Kültürel miras aynı zamanda ulusal kimlik inşası için esastır. Eğitimin uluslararası tanınımı yapmak zor olsa da kültürel çeşitliliği teşvik etmesi ve desteklemesi yaygın olarak kabul edilmektedir (Simandiraki, 2006). Her ülke kültürel mirasının korunması için farklı tedbirler almaktadır. Bu tedbirlerden en önemlisi olarak eğitimin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu da eğitimin bilinçli bireyler yetiştirme yönünden kaynaklanmaktadır. Kültürel miras özelinde ele alındığında doğal etkenler dışında kültürel mirasa en büyük zarar yine insanlar tarafından verilmektedir. Bu nedenle koruma ve geliştirme bilincinin erken yaşlardan başlaması ve eğitimin bir parçası haline gelmesi önemlidir (Taşkın, 2015). Ayrıca eskiden öğrenmeler sadece fiziksel mekânlarda iken artık sanal mekânlarda paylaşımların yaygınlaşması, kültürel okuryazar olmayı ve olumlu tutumlara sahip olmayı gerekli kılmaktadır (Güven, 2021). Sınıflarda verilen kültürel miras derslerinin, bu dersleri alan öğrencilerin tutumları üzerinde açıkça bazı etkileri olmuştur (Curtis ve Seymour, 2004). Türkiye’de bu konularda birçok çalışma yapılmış ve kültürel miras konusu okul programlarına girmiştir ve bu çalışmaların içerikleri ve uygulamalarına bakıldığında verilmesi sosyal bilgiler dersiyle uyumludur (Yeşilbursa ve Uslu, 2014).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2018) özel amaçlarında, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi için milli bilincin oluşması ifadesi yer almaktadır. Ayrıca yine aynı programda başlıca ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu öğrenme alanında, özünde bu alanın kültürü, kültürel mirası daha çok ön plana çıkardığı ve öğrencilerin milli bilincini geliştirmeyi hedeflediği ayrıca bu alanda yapılacak olan öğretimlerin dünya kültürel mirasına katkı sağlayacağına vurgu yapılmaktadır (MEB, 2018).

Alan yazın incelendiğinde kültürel miras duyarlılığının, cinsiyet, ailelerin yapısı, farklı yaşantıların deneyimlenmesi gibi bazı başlıklarda çalışıldığı görülmektedir

(Keskin, 2008; Türk ve Nalçacı, 2011; Kılcan ve Akbaba, 2013; Kafadar, 2021; Yılmaz, 2023). Bu araştırmalarda; sosyal bilgiler öğretim programının değerler açısından incelenmesi, beşinci sınıf öğrencilerinin değerleri edinme düzeyleri, ortaokul öğrencilerinin kültürel miras duyarlılıkları nitel bir araştırma yoluyla, ilkökul öğrencilerinin kültürel miras duyarlılıkları karma yöntem araştırması olarak yapılmıştır. Kültür, kültürel miras ve bağlı konular toplumsal değişmelerle birlikte doğal ve insani durumlardan sıkça etkilenmektedir. Bu durum kültürel miras unsurlarının sürdürülebilir koruma yapısı ve anlamaya çalışılması konusunu önemli kılmaktadır (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). Teknolojinin ve küreselleşmenin olumlu etkileri olduğu gibi olumsuz etkileri de olabilmektedir. Bu olumsuz durumdan en az zararla etkilenmek için toplumların geçmişine sahip çıkma konusunda duyarlı olmaları, somut ve somut olmayan kültürel öğelerine sahip çıkması önemlidir (Tarhan, 2020). Bu nedenle bilginin ve ortamların hızla değiştiği günümüzde, öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının farklı değişkenler açısından incelenmesi önemlidir. Bunun daha iyi anlaşılması ve sonuçların karşılaştırılması amacıyla da farklı yöntemlerin bir arada kullanıldığı araştırmalara ihtiyaç duyulmuştur.

1.1.Araştırmanın Problemi/Hipotezi

Araştırmanın temel sorusu, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları cinsiyet, sınıf düzeyi, tarihi yer gezilerine katılma değişkenleri açısından fark göstermekte midir? şeklindedir. Alt Problemler

1. Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları tanıma ve anlamaya çalışma, değer verme, koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında cinsiyetlerine göre fark göstermekte midir?
2. Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları tanıma ve anlamaya çalışma, değer verme, koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında sınıf düzeylerine göre fark göstermekte midir?
3. Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları tanıma ve anlamaya çalışma, değer verme, koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında tarihi yer gezilerine katılma durumlarına göre fark göstermekte midir?

4. Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları tanıma, anlamaya çalışma, değer verme, koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında fark göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının, cinsiyet, sınıf düzeyi, tarihi yer gezilerine katılma durumları değişkenleri açısından incelenmesidir. Öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin kültürel mirası nasıl tanımladıkları, tarihi ve doğal varlıkları ve milli kültürümüzü nasıl öğrendikleri, tarihi ve doğal varlıkları gezme durumları, tarihi ve doğal varlıkların ve milli kültürümüzü oluşturan unsurların önemi ve korunmasına ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim programlarında dikkat edilen önemli unsurlardan biri, yetişkinlerin gelecek kuşaklara doğru ve güzel bir kültür aktarmaları için onların kültürel miras konusundaki duyarlılıklarını artırmasıdır (Yılmaz, 2023). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (2018), özel amaçlarında konu ile ilgili, kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi ifadelerine vurgu yapılmaktadır (MEB, 2018, s. 8). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında başlıca bir ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı bulunmaktadır. Bu öğrenme alanının, temelde tarih odaklı, kültür ile kültürel mirası vurgulayan bir yapısının olduğu görülmektedir. Bu öğrenme alanı aynı zamanda Türk kültürünün temel öğelerinden yola çıkarak kültürün korunması, geliştirilmesi ve millî bir bilincin oluşturulması amacını taşımaktadır. Öğrencilerin, kültürel öğelerin toplumları diğerlerinden ayıran özellikler olduğunu anlamasına yönelik bir hedef de belirtilmektedir. Türk kültürünün dünya kültürel mirasına katkı sağladığına dair bir farkındalık oluşturmak amaçlanmaktadır. Bu, kültürün sadece yerel değil, aynı zamanda küresel bir öneme sahip olduğunu vurgular (MEB, 2018, s. 11).

Bu araştırma ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının karma yöntemle farklı değişkenler açısından incelenmesi açısından önemlidir. Karma yöntemin uygulanması, nicel ve nitel verilerin bir arada değerlendirilmesini sağlayarak,

öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılıklarının daha iyi anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, çalışma, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının farklı yöntemlerin bir arada kullanılmasıyla daha iyi anlaşılmasını hedeflemekte ve kültürel miras eğitimi alanında katkılar sunmayı amaçlamaktadır.

1.4. Araştırmanın Sayıltıları (Varsayımları)

1. Araştırmaya katkı sağlayan öğrencilerin soruları samimi bir şekilde cevaplandıkları varsayılmıştır.
2. Veri toplama araçları araştırmanın amacını gerçekleştirmeyi sağlayacak yeterli ve geçerli bilgileri yansıtacak niteliktedir.
3. Öğrencilerin sorulara cevap verebilmeleri için yeterli zaman verilmiştir.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma sonuçları, veri toplamak amacıyla kullanılan ölçek ve görüşme formu ile elde edilen verilerle sınırlıdır.
2. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı 8 devlet okulunda öğrenim gören 5. 6. ve 7. sınıf öğrencileriyle sınırlıdır.

1.6. Araştırmanın Tanımları

Kültür: Tarih boyunca ve toplumların gelişim sürecinde ortaya çıkan tüm maddi ve manevi değerler ile bu değerlerin yaratılmasında ve gelecek nesillere aktarılmasında kullanılan araçlar bütünü, insanın doğal ve toplumsal çevresine hakimiyetini gösteren unsurlardır; bu kavram hars ve ekin olarak da bilinir (www.sozluk.gov.tr).

Kültürel Miras: Geçmişten miras alınan, günümüzde oluşturulan ve gelecek nesillerin de faydalanması adına korunan, toplumları çeşitli açılardan zenginleştirme potansiyeline sahip ürün ve süreçler şeklinde tanımlanmaktadır (UNESCO, 2014).

Somut Olmayan Kültürel Miras: Toplumların kuşaktan kuşağa aktararak kültürlerini canlı tutmayı sağladıkları çeşitli uygulamalar, temsiller, anlatılar, bilgi birikimi, beceriler ve bütün bunlarla bağlantılı olan araç ve alanlardır (UNESCO, 2003).

Kültürel Miras Duyarlılığı: Kültürü oluşturan somut ve somut olmayan unsurları tanıyarak ve anlayarak, bu unsurlara değer vermek ve onları korumak için sorumluluk üstlenme sürecini içermektedir (Halaç, vd. 2021).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ALAN YAZIN

Bu bölümde kültür kavramı, miras kavramı, kültürel miras, sosyal bilgiler öğretim programında kültürel miras, kültürel miras konusu ile ilgili yapılan ulusal ve uluslararası çalışmalara değinilmiştir.

2.1. Kültür Kavramı

Kültür kavramı, tanımı itibariyle zor bir terimdir (Spencer-Oatey ve Franklin, 2012). Sapir (1924), çalışmasında kültür kavramının üç ana duyuda veya duyu grubunda kullanıldığını belirtir. Birinci anlamıyla kültür, teknik olarak etnolog ve kültür-tarihçiler tarafından, insanın maddi ve manevi yaşamında sosyal olarak kalıtsal herhangi bir unsuru somutlaştırmak için kullanılır. Bu anlamıyla kültür, insan tarihi ile benzer anlam taşımaktadır. Terimin ikinci anlamı daha yaygın olarak kullanılır. Burada ise bilgi ve deneyime dayalı olarak gelişmiş, bir sınıf ve geleneksel düşünce biçiminin etkisi altında olan eski tip bir kişisel gelişim idealini anlatır. Bunu gerçekleştirmek isteyenler genellikle kültürlü kişi olma çabasına girer. Üçüncü anlamda kültürü tanıma ve tatmin edici bir şekilde betimleme daha güçtür. Burada bireyden ziyade grubun manevi varlıklarına vurgu yapar.

Kültür, terim olarak çok farklı alanlarda tanımlanmış olmakla beraber felsefi olarak ilk defa Alman filozof Johann Gottfried Herder tarafından kullanılmıştır (Yazoğlu, 2005). Herder kültürü, insanların doğal durumlarından çıkarak kendileri için faydalı olan amaçlara ulaşmak için geçirdikleri süreçte elde ettikleri tüm ürün ve edinimler olarak açıklamaktadır. Kültür, anlamı ve geçmişten bugüne birçok şekilde tanımlanmış olmasıyla birlikte kökü itibariyle Latince'deki 'colere' (ekip biçmek, inşa etmek, onarmak, bakım, özen göstermek ve yetiştirmek) kökünden türetilerek "cultūra" sözcüğüne dayandığı bilinmektedir (Alakuş, 2004; Yazoğlu, 2005; Oğuz, 2011). Avrupa dillerine Yunanca ve Latince'den geçmişken, Türkçe'ye ise Fransızcadan geçtiği bilinmektedir (Alakuş, 2004). Türk Dil Kurumu'nda ise kültür, "tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin" olarak geçmektedir (www.sozluk.gov.tr).

Canlı varlıklar içinde yalnızca insana özgü bir yetenek olan ve insanların sosyal yönüyle ilgili yapılan tanımlarda tarihi kaynaklar, bilim, sanat, eğitim, din, devlet, yönetim, dil, kişilik, töreler, aile ve akrabalık gibi konuların açıklanmasıyla ilişkili olan tüm şeyler kültürün temel özelliğidir (Çüçen, 2005; Yazıcı, 2018). Bilim, sanat, eğitim ve kültür alanlarında uluslararası işbirliği yoluyla dünya güvenliğini ve barışını koruma amacı güden ve Türkiye'nin de 1945'ten itibaren bir parçası olduğu Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), 1982'de en geniş anlamıyla kültürün, yalnızca sanat ve edebiyat gibi somut ifadeleriyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda bir toplumu veya sosyal grubu tanımlayan yaşam tarzları, temel haklar, değer sistemleri, gelenekler ve inançlar gibi maddi olmayan öğeleri de kapsadığını vurgulamaktadır. Kültür, bir toplumun entelektüel ve duygusal yapısını şekillendiren ve bireylerin günlük yaşamlarını, düşünce tarzlarını ve sosyal ilişkilerini derinden etkileyen geniş bir çeşitliliği ifade eder. Bu tanım, kültürün, insan deneyimleri ve toplumsal yapıların zengin ve çeşitli doğasını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunar (UNESCO, 1982). Bu tanımlardan yola çıkılarak kültür ile ilgili yapılacak en geniş tanım, insana özgü olan inanç, bilgi ve davranış bütünü olan her türlü maddi ve manevi yaratımlardır (Çüçen, 2005).

2.2. Miras Kavramı

Miras, tanımı itibariyle geniş bir kapsamı ve anlamı olan bir kavramdır. Türk Dil Kurumuna göre miras, birinci isim olarak “birine, ölen bir yakınından kalan mal mülk, para veya servet; kalıt, bırakıt, tereke.”, ikinci isim olarak “kalıtım yoluyla gelen herhangi bir özellik” üçüncü isim olarak ise “bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey” olarak tanımlanmıştır (www.sozluk.gov.tr). Prott ve O'Keefe (1992), yaptıkları araştırmada mirasın kullanıcıları tarafından doğal durumlarından yeniden tasarlanmış olsun ya da olmasın, tüm halklar açısından öneminden bahsederler. Miras ile ilgili taşınmaz olanların yanı sıra taşınır nesneler de bulunduğu belirtilmektedir. Bu kategori her türlü sanat eserini kapsar; tarihi öneme sahip nesneler, arkeolojik öneme sahip nesneler, mutfak eşyaları, giysi ve silah gibi günlük yaşam nesneleri de aynı şekilde somut miras olarak kabul edilir. Bir de maddi olmayan varlıklar bulunmaktadır. Örneğin bunlar yeni beceriler, teknikler, bilginin üzerine inşa edildiği fikirler ve değerler olabilir. Harrison (2010), Miras nedir? adlı çalışmasında mirası temel olarak bir nesilden diğerine aktarılabilen, korunabilen tarihi veya kültürel değeri olan şeyler olarak açıklamıştır. Aynı

zamanda mirasın sadece fiziksel nesnelerle sınırlı olmadığını ve bir nesilden diğerine aktarılan çeşitli miras pratikleri olduğunu da belirtir. Dil, kültür, popüler şarkılar, edebiyat veya kıyafetler gibi mirasın bu somut olmayan uygulamaları da en az alışık olduğumuz fiziksel nesneler ve binalar kadar önemlidir.

Miras, çoğunlukla kültür kavramı ile birlikte kullanılan “kültürel miras” olarak yeni bir anlam kazanmıştır. Miras, tek başına hem doğal hem de kültürel öneme sahip olan unsurları, insan ve doğanın etkileşimi ile meydana gelen somut ve somut olmayan varlıkları içeren, aynı zamanda alanındaki varlıkların gelecek nesillere aktarılması yoluyla da toplumsal yönü olan bir kavramdır (Dipevliler, 2023). Multimedya, sanal gerçeklik ve yüksek hızlı iletişim teknolojilerini içeren dijital teknolojiler miras olarak kabul edilen eserlerin temsili ve yayılmasında giderek daha fazla kullanılmaktadır. Her ne kadar dijital olarak yeniden yaratılan bir eser ya da alan orijinalinin bize yaşattığı deneyimin yerini alamasa da bilgi ve iletişim teknolojisinin bu konuda destekleyici bir rolü olduğu açıktır (Affleck ve Kvan, 2005).

2.3. Kültürel Miras

Gerek kültür gerekse miras sözcüğünün öğretilme, aktarılabilme ve sonraki kuşaklara aktarılma yetisine sahip özelliğinden dolayı “kültürel miras” birlikte kullanılarak ayrı bir anlam kazanmıştır (Yılmaz, 2023). Kültürel eserler ve mirasların korunması konusu ilk defa 15. yy. Avrupa’da bazı anıtların korunması ile ilgili gündeme gelmiştir. Ardından kültürel miras konusu olarak 1907’de uluslararası hukukta yer almış ve 1950’lerden beri UNESCO ve diğer kuruluşlar tarafından korunması ve geliştirmesi ile ilgili bir dizi uluslararası anlaşma ve metin geliştirilmiştir (Blake, 2000). Bu durum özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında anıtların ve sanat eserlerinin yıkılması ve yağmalanması ile birlikte daha planlı uluslararası bir sözleşme haline getirilmiştir (UNESCO, 1954).

UNESCO (2014), tarafından hazırlanan raporda: “Geçmişten miras alınan, günümüzde oluşturulan ve gelecek nesillerin de faydalanması adına korunan, toplumları çeşitli açılardan zenginleştirme potansiyeline sahip ürün ve süreçler” diyerek kültürel mirası tanımlanmaktadır (s.130). Avrupa Konseyi Toplum İçin Kültürel Mirasın Değeri Çerçeve Sözleşmesi (Faro Sözleşmesi)’ndeki 2. maddede ise, kültürel miras geçmişten alınan ve sürekli değişen değer, inanç, bilgi, geleneklerin olduğu kaynaklar olarak

açıklanmıştır (Council of Europe, 2005, s. 2). Kültürel miras kimliğimiz, kültürümüz ve tarihimize ilgili olan somut ve soyut değerlerdir. Anıtsal yapılar, arkeolojik alanlar, tarihi kentler, kültürel peyzaj alanları kadar dini ritüeller, gelenekler, danslar, müzikler ve diller de yaşayan somut olmayan kültürel mirası oluşturur (Kuşçuoğlu ve Taş, 2017). Bu tanımda da geçen bir diğer önemli kavram ise *somut olmayan kültürel mirastır*. Kılcan ve Akbaba (2013), tarafından yapılan bir araştırmada katılımcıların kültürel mirasla ilgili benzetmeler yaparak çizimleri istenen resim/karikatürlerde sadece somut mirasa yönelik içerikleri oluşturmaları, somut olmayan kültürel miraslarla ilgili benzetmede bulunmamaları bilişsel olarak bilgi eksiklerini göstermektedir. Uluslararası anlamda kullanılan kültürel miras tanımlarına 1931 Atina Tüzüğü, 1954 Silahlı Çatışmalar Sırasında Kültürel Varlıkların Korunmasına İlişkin Lahey Sözleşmesi, 1954 Avrupa Kültür Sözleşmesi, 1964 Venedik Tüzüğü gibi sözleşmelerde ulaşmak mümkündür fakat en geniş tanımıyla 1972’de UNESCO 17. Genel Konferansında, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmesinde artık uluslararası korunan varlıklar olarak yerini almıştır. Bu sözleşmelerde kültürel miras, özünden daha çok sözleşmelerin önemini ortaya koymak şeklinde daha genel anlamda kullanılmıştır (Dipevliler, 2023). Ayrıca bu sözleşmeler ve yakın döneme kadar ülkeler, kültürel miraslarını koruma, geliştirme ve zenginleştirme çabalarını genelde somut varlıkları korumakla sınırlı bir şekilde düşünmüşlerdir (Prott ve O’Keefe, 1992). Bu durum sonraki araştırmalarda kültürel mirasın akla geldiği haliyle büyük yapılar, sitler, anıtlar, somut eserler olarak algılanmasının eksik ve modası geçmiş bir algı olduğu görüşünü hâkim kılmıştır (Copeland, 2006).

1970’li yılların ortalarından başlamak üzere, insan eylemlerinin sonucunda ortaya çıkan soyut ve somut varlıkların tanınması ve korunması amacıyla uluslararası belgeler hazırlanmıştır. Bunlardan en çok bilineni ise 1982 Dünya Kültür Politikaları Konferansı’nda kültürel mirasın yaşayan kültürü de kapsadığı aynı zamanda somut olmayan kültür mirasının da üzerinde durulmuştur (Vecco, 2010). Bu süreçten sonra birçok yerde somut olmayan kültürel miras ifadesi de yer almış ve ‘somut olmayan kültürel miras’ tanımları da ayrıca yapılmıştır (Dipevliler, 2023). 2006 yılında yürürlüğe giren UNESCO Somut Olmayan Mirasın Korunması Sözleşmesinde somut olmayan kültürel miras, “toplumların kuşaktan kuşağa aktararak kültürlerini canlı tutmayı

sağladıkları çeşitli uygulamalar, temsiller, anlatılar, bilgi birikimi, beceriler ve bütün bunlarla bağlantılı olan araç ve alanlardır” diye tanımlanmıştır (UNESCO, 2003).

Somut ve somut olmayan kültürel miras her ne kadar kendi içinde ayrıca tanımlansa da çoğunlukla beraber kullanımla anlam kazandığı vurgulanmaktadır (Dipevliler, 2023). Kültürel mirasla ilgili tanımlara bakıldığında, geçmişle bugün arasında bir köprü kuran, yaşam için bir temel oluşturarak geleceğin oluşturulmasında bir referans veren ve manevi anlamda insan hayatını zenginleştiren bir unsur olarak görülmektedir (İSMEP, 2014). Kültürel mirasın korunması konusu, bir insan hakları konusu olup herkesin bu haktan yararlanmasa gerektiği belirtilmektedir (Türkbay, 2021). Nuzzaci (2020), yaptığı çalışmada kültürel mirası, şimdi ve daha önceki yaşamın harmanlandığı aktif bir yaşantı olarak ifade etmektedir. Ayrıca kültürel miras ifadesinin bugün açık bir kavram olduğunu, günümüzdeki ve geçmişteki yaşamın her yönüyle insanın, toplumsal uygulamalarının kültürel bir sonucu olduğunu belirtir. Micoud ve Peroni (2000), kültürel miras kavramının işlevi ile ilgili yaptıkları bir derleme çalışmasında kültürel miras toplumsal parçalanmalara karşı insanları birbirine bağlayan şey olarak ifade etmişlerdir. Aktulum (2020) ise, bir nesnenin kültürel miras olarak algılanabilmesi için onun eskilik, az bulunuşluk, tipsel olma, özgün benzerlik (otantiklik) ve ayrıca geçmişle bağlarının olması gerektiğini belirtmiştir.

2.4. Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Kültürel Miras

Kültür; tarih, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, sosyal psikoloji ve etnoloji gibi sosyal bilim dallarının ele aldığı ve üzerine tartışmalar yürüttükleri bir konu olması açısından önemlidir. Bu durum kültürün daha çok çalışma alanı olarak sosyal bilimler açısından ele alındığını ve tanımlandığını göstermektedir (Arslanoğlu, 2000; Gülcan, 2010). Kültür ve kültürel miras arasındaki ilişki birbirini tamamlayan bir bağlam içermektedir. Geçmiş ile bugün arasında kurulacak olan bağlantıda önemli bir unsur olan kültürel miras, kültür için de temel oluşturmaktadır (Coşar, 2017). Geçmiş ile ilişkisi düşünüldüğünde ilk olarak akla arkeoloji ve tarih gelse de kültürel miras; kimliğimiz, tarihimiz ve kültürümüz ile ilgili somut ve somut olmayan değerleri kapsar (Aksoy ve Ünsal 2012). Bu değerlerin korunmasına ilişkin birçok çalışma yapılmış ve kurallar önem kazanmıştır. Çünkü kültürel miraslar sadece geçmişimizin değil aynı zamanda geleceğimizin de güvencesi olarak kabul edilmektedir (Emekli, 2006; Ocal, 2016).

Kültürel miras eğitimini, özellikle tarihsel ve kültürle ilgili konuların işlendiği bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlamak mümkündür (Gündoğan Bayır ve Çengelci Köse, 2019). Kültürel mirasın milletlerin kimliğinin bir parçası olarak ve sadece bulunduğu ülkede değil tüm insanlığın mirası olma bilincinden dolayı eğitim yoluyla aktarılması önemlidir. Bu da en genç öğrencilerin de onu korumak, kollamak ve geliştirmedeki sorumluluğunu bilerek rol almasını gerektirmektedir. Bunun da en önemli yeri okullar ve öğretmenlerdir. Okul ve öğretmenler burada öğrencilerin ulusal kimlik inşası sürecinde sosyal, kültürel, ahlaki, manevi miraslarını korurken aynı zamanda farklı kültürlerin de bilgisine sahip olmaları konusunda cesaretlendirmelidir (Tuncel ve Altuntaş 2020). Kültürel miras konuları, lisans programlarında olmasından kaynaklı daha çok sosyal bilgiler, tarih, coğrafya gibi bölümlerin konusuna girmektedir. Giménez vd. (2008) tarafından, İspanyol okullarında ilköğretim ve ortaokul öğretmenleri ile kültürel miras ve kültürel miras eğitimi hakkında yapılan ankette tarih ve coğrafya öğretmenlerinin verdikleri yanıtlar kültürel miras konusundaki bilgi düzeylerinin fizik ve kimya alanlarındaki öğretmenlerden daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu farklılığın da nedeni olarak öğretmenlerin lisans döneminde aldıkları derslerle ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Türkiye'nin 1983 yılından beri resmen taraf olduğu UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'nde oluşturulan ve Dünya Mirası Komitesi (DMK) tarafından belirlenen 1199 Dünya mirası içinde 19 kültürel, 2 karma olmak üzere 21 miras alanı bulunur (unesco.org.tr). Böylelikle birçok medeniyete ev sahipliği yapmış ve her bölgesinde çok zengin tarihi ve doğal kültürel mirasa sahip olma özelliği barındırmaktadır. Bu amaçla somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla toplumsal farkındalık ve eğitim önemlidir (Ocal, 2016). Çengelci Köse (2013)'ye göre sosyal yaşamda kültürel unsurlara duyarlılık geliştirmek için eğitim önemlidir. Somut ve somut olmayan kültürel mirasa yönelik bilinç oluşturmak, onu korumak ve geliştirmek için eğitim verilmelidir. Ayrıca toplumlar için kanıt niteliği taşıyan ve toplumların bağımsızlığı, aidiyet duygusu ile ilgili olan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması için kültürel miras eğitimi oldukça önemlidir (Türe, 2020). Bu içeriklerin aktarılabilmesi için en uygun derslerden biri de sosyal bilgilerdir.

Ocal (2016), kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere en güzel şekilde aktarılmasının yolunun üniversitelerdeki eğitim programlarıyla da yakından ilişkili olduğu ve özellikle de eğitim fakültelerinin sosyal bilgiler öğretmenliği alanındaki öğretmen adaylarına anlatılması konusunda büyük sorumluluklar olduğunu ifade etmiştir.

Sosyal bilgiler dersi toplumsal kişilik oluşturma, bireyin toplumsal, çevresel uyumu gibi değerleri kazandırılması açısından kültürün özelliğinden büyük oranda yararlanmaktadır (Deveci, 2009). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan öğrenme alanlarından biri de "Kültür ve Miras"tır. Bu öğrenme alanının özünde bu alanın kültürü, kültürel mirası daha çok ön plana çıkardığı ve öğrencilerin milli bilincini geliştirmeyi hedeflediği ayrıca bu alanda yapılacak olan öğretimlerin öğrencilerin toplumlar arasındaki zenginlikleri fark etmesini sağlayacağına vurgu yapılmaktadır (MEB, 2018, s.11). Ayrıca programda kazanım, süre oranı, ders saati sınıf düzeyi şu şekilde belirtilmiştir:

Şekil 1

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları ve Süreleri (MEB, 2018, s.12)

SINIFLAR	4. SINIF			5. SINIF			6. SINIF			7. SINIF		
ÖĞRENME ALANI	Kazanım	Süre Oranı (%)	Ders Saati	Kazanım	Süre Oranı (%)	Ders Saati	Kazanım	Süre Oranı (%)	Ders Saati	Kazanım	Süre Oranı (%)	Ders Saati
BİREY VE TOPLUM	5	11,1	12	4	13	14	5	11,1	12	4	11,1	12
KÜLTÜR VE MİRAS	4	13	14	5	16,6	18	5	20,4	22	5	27,8	30
İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER	6	18,5	20	5	16,6	18	4	13	14	4	13,9	15
BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM	5	14,8	16	5	13	14	4	11,1	12	4	11,1	12
ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM	5	16,6	18	6	16,6	18	6	16,6	18	6	13,9	15
ETKİN VATANDAŞLIK	4	13	14	4	11,1	12	6	14,8	16	4	11,1	12
KÜRESEL BAĞLANTILAR	4	13	14	4	13	14	4	13	14	4	11,1	12
TOPLAM	33	100	108	33	100	108	34	100	108	31	100	108

Şekil 1'de görüldüğü üzere, Kültür ve Miras öğrenme alanı 4. sınıftan başlayıp 7.sınıfa kadar her kademedede yer alan süre oranı ve ders saati de artarak giden bir alandır. Ayrıca her ders kademesinde süre oranı artan tek öğrenme alanıdır ve kültürel miras

öğrenme alanında yer alan kazanımların büyük bir kısmının kültürel miras bilincinin geliştirilmesi işlevine sahip olduğu söylenebilir (Tuncel ve Altuntaş 2020).

2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının sadece kazanım ve ders içeriğinde değil birçok yerinde de doğrudan olmasa da kültürel miras öğelerini yansıtan kısımlar bulunmaktadır. Bunlar amaçlar bölümünde; hem milli ve manevi değerleri benimsemiş hem de haklarını sorumluluklarını bilen vurgusunda ve ayrıca; öğretim programının perspektifi bölümünde, değerlerimizin geçmişten gelen milli ve manevi kaynaklardan ulaştığına vurgusunda görülmektedir (MEB, 2018, s. 3-8). Programın ‘Sosyal Bilgiler Dersi Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar’ başlığı altında: Efsaneler, destanlar, masallar, atasözleri, halk hikâyeleri, türküler ve şiirler gibi geleneksel edebi türler, öğrencilerin derse olan ilgisini artırabilir ifadeleri yer almaktadır (MEB, 2018, s. 10). Programda geçen bu içeriklerin kültürel miras konularıyla yakından ilişkili olduğu görülmektedir.

2.5. Kültürel Miras Konusu ile İlgili Yapılan Bazı Ulusal Çalışmalar

“Kültürel Miras” ve “Kültürel Mirasa Duyarlılık” ile ilgili yapılmış olan ulusal araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırma ile ilgili olabileceği düşünülen çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

Doğan ve Arıkan (2013) tarafından yapılan “İlköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerce incelenmesi (Adıyaman örneği)” adlı çalışma, 14 okulda toplam 425 öğrenciye uygulanmıştır. Bu çalışmada 7.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları ve başarı düzeyleri; cinsiyet, aile gelir durumu, anne-baba eğitim seviyesi gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Çalışmada ailenin sosyo-ekonomik durumunun kültürel mirasa yönelik tutum ve başarıyı olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ailenin eğitim seviyesinin de yine kültürel mirasa yönelik tutum ve başarı düzeyini etkilediği belirlenmiştir.

Güler-Bıyıklı ve Aslan (2013), “Türk Okullarında Kültürel Miras Eğitimi Üzerine Bir İnceleme” adlı araştırmalarında kültürel miras konusunun sosyal bilgiler dersinin öğretiminde zaman içindeki değişimini incelemişlerdir. Bu amaçla 1974’ten 2011 yılına kadar yayınlanan 4. ve 7.sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarını ayrıntılı olarak ele almışlardır. Sonuç olarak özellikle Anadolu uygarlıklarının başarılarını ve ilerlemelerini

gösteren anıtlara ve sanat eserlerine değer verildiğini belirlemişlerdir. Çalışmada ayrıca bu anıt ve eserlerin turizm için değerleri de vurgulanmıştır.

Keskin ve Öğretici'nin (2013), “Sosyal Bilgiler Dersinde ‘Duyarlılık’ Değerinin Etkinlikler Yoluyla Kazandırılması: Nitel Bir Araştırma” adıyla yaptıkları çalışmalarında, duyarlılık değerinin etkinlik temelli değer eğitimi ile kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırmada duyarlılık değeri, “Türk tarihine ve Türk büyüklerine karşı, doğal çevreye karşı, toplumsal sorunlara karşı, küresel sorunlara karşı, kültürel mirasa karşı” boyutlarında incelenmiştir. Araştırma, nitel bir araştırma olup veriler görüşme ve doküman analizi yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve sonuç olarak değerler eğitimiye yönelik yapılan etkinliklerin öğrencilerin farkındalığını artırdığı tespit edilmiştir.

Kılcan ve Akbaba (2013) tarafından yapılan “Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Kültürel Mirasa Duyarlılık Değerine İlişkin Öğrenci Algılarının İncelenmesi” adlı çalışmada sosyal bilgiler dersi 6. ve 7. sınıfta yer alan kültürel mirasa duyarlılık değerinin 8.sınıf öğrencileri tarafından nasıl algılandığı araştırılmıştır. Araştırma nitel araştırma deseninde ve tarama modelinde yürütülmüştür. Öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılık değeri için geliştirdikleri metaforlar, resim/karikatürler ve kültürel miras değeri ile ilgili yapılan görüşmeler yoluyla incelemeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kültürel mirasa karşı duyarlılığı “koruyan-kollayan” ve “dış etkenlere karşı koruduğu ve insanı aydınlattığı” şeklinde algıladıkları belirlenmiştir.

Avcı'nın (2014) “Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Miras Eğitimi İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmasında öğretmen ve öğrencilerin kültürel miras kavramıyla ilgili bilgilerinin hangi boyutta olduğu, konuların içeriğindeki kültür öğelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada öğrenciler kültürel mirası; bayramlar, geçmişten kalan eserler, düğünler, halk oyunları olarak açıklarken; öğretmenler, geçmişten bugüne gelen eserler, uygarlıkların ortak ürünleri ve bugüne ulaşan maddi ve manevi değerler olarak ifade etmişlerdir.

Dönmez ve Yeşilbursa (2014) tarafından “Kültürel Miras Eğitiminin Somut Kültürel Mirasa Yönelik Tutumlarına Etkisi” adlı araştırmanın çalışma grubunu 76 altıncı sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma, öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desene uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmada deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama öncesinde de olumlu tutuma sahip olduğu ve yapılan uygulama sonrasında

deney grubunda öğrencilerin tutumunda olumlu bir artış olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak sosyal bilgiler dersinde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarını olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Karip (2014) “İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Kültürel Mirası Koruma Bilincinin İncelenmesi” adlı çalışmasında Ağrı ili ve ilçelerinde öğrenim gören 33 ilköğretim okulunda 872 yedinci sınıf öğrencisinin kültürel mirasın korunması bilincine yönelik hazırbulunuşluklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin kültürel mirasın korunması bilincine yeterli hazırbulunuşluk seviyelerinin olmadığı belirlenmiştir. Şehirde tarihi eserlerin sergileneceği müzelerin açılması, tarihi gezilerin yapılması ve okul bünyesinde bu temalara uygun kulüplerin açılması gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Öztürk (2016) tarafından hazırlanan “Çocuklar İçin Arkeoloji Eğitimi: İzmir Kent Ölçeğinde Kültürel Mirasın Aktarımı ve Proje Önerileri” adlı tez çalışmasında kültürel miras konusunun önemi ve aktarılması için eğitim önerisinde bulunulmuştur. Çalışma ile İzmir kenti ölçeğinde örneklerde bulunulmuş ve kültürel miras konusunda uzmanlaşmış kadroların artması gerektiği belirtilerek, 10-11 yaş arasındaki çocukların teorik eğitimleri, kazı atölyesi ve seramik atölyesi için bir yapı kurma fikri geliştirilmiştir.

Gürel (2018), “Somut Olmayan Kültürel Miras Etkinliklerinin 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı” isimli yüksek lisans tezinde, 7.sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras unsuruna yönelik tutumlarını ve buna yönelik algılarını incelemiştir. Çalışma 2016-2017 eğitim öğretim yılında 50 öğrenciyle karma desende yürütülmüştür. Araştırma sonucunda somut olmayan kültürel mirasa yönelik yapılan etkinliklerin öğrencilerin algılarını olumlu etkilediği, öğrencilerin somut olmayan kültürel miras öğelerini doğru açıkladıkları, somut ve somut olmayan kültürel öğeleri ayırabildikleri, yerel öğelerin ulusal öğelere göre farkındalıklarının yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca teknolojik gelişmelerin öğrencilerin milli değerlerden uzaklaşmalarına neden olduğu belirlenmiştir.

Taşdemir (2018) “Ortaokul Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı Metinlerinin Kültürel Mirasa Duyarlılık Değeri Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 6.sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında bulunan içerikleri kültürel mirasa duyarlılık açısından değerlendirmiştir. Araştırmada 2017-2018 eğitim öğretim yılında okutulan ‘sevgi yayınları’ tarafından yayıma sunulan altıncı sınıf ders kitabı

kullanılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış ve kültürel mirasa duyarlılık değerlerinin geçtiği içerikler tespit edilerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmanın sonucunda kültürel miras öğrenme alanı dışındaki yerlerde çok fazla kültürel miras öğelerine yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca kültürel miras duyarlılığı ile ilgili içeriklerin de öğrencilerin seviyelerine, yaşlarına uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gürel ve Çetin (2019) tarafından yapılan “Somut Olmayan Kültürel Miras Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması” Bartın ili merkezinde 367 öğrenci ile yapılmıştır. Çalışma ile ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel miras konusu ile ilgili tutumları araştırılmıştır. Ölçek 5 boyutta incelenmiş, bunlar; Geleneksel Sanatlar, Sözlü Gelenekler, Sosyal Hayat, Kültürel Bilinç, Doğa ve Evren Üzerine Bilgi ve Uygulamalar olmuştur. Ölçek, toplam 23 maddeden oluşmaktadır ve ortaokul öğrencilerinin somut olmayan kültürel mirasa yönelik tutumlarını ölçmede kullanılabilecek uygun bir araç olduğu belirtilmiştir.

Açık (2020) “İlkokul 4.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kültürel Mirasa Duyarlılık ve Vatanseverlik Değerlerinin Biyografilerle Öğretimi” adlı çalışmada 4.sınıf öğrencilerinin “kültürel mirasa duyarlılık” ve “vatanseverlik” değerlerinin biyografi ile öğretim sürecindeki deneyimlerini araştırmıştır. Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında 4. sınıfta öğrenim gören 24 öğrenci oluşturmuştur. Biyografi ile yapılan bu çalışmalar sonucunda öğrencilerin farkındalığının arttığı, özellikle ilkokul öğrencilerine yönelik biyografi öğretiminin önemli olduğu fakat seçilen biyografilerin öğrenciye uygunluğuna dikkat edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Dere (2021) tarafından hazırlanan “Kültürel Mirası Belgeleyerek Öğrenme: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Saha Tecrübeleri” adlı çalışma 27 sosyal bilgiler öğretmen adayı ile nitel olarak yürütülmüştür. Çalışmada, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına kültürel miras öğeleriyle ilgili belgeseller hazırlatılarak tecrübeleri değerlendirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adayları kültürel mirası daha çok somut öğelerle açıklamışlardır. Kültürel mirasa karşı algılarının olumlu olduğu ve kültürel mirası kültürün devamlılığı, kültürün aktarımı ve yaşatılması olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Başçı vd. (2022) tarafından “Ortaokul Öğrencileri İçin Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi” adlı çalışmada ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa duyarlılıklarını ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçekte kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmuş, yapı geçerliliği için Açıklayıcı

Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Açıklayıcı Faktör Analizi sonrasında ölçekte “Tanıma ve Anlamaya Çalışma”, “Değer Verme” ve “Koruma (sorumluluk duyma)” şeklinde üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Araştırma sonucunda bu ölçeğin öğrencilere yönelik kültürel mirasa ilişkin duyarlılığı belirlemek için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir.

Keleş ve Beldağ (2022), “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Duyarlılık Değeri Bağlamında İncelenmesi” adlı çalışmalarında duyarlılık değerinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 4, 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde okutulan ders kitaplarına nasıl yansıdığını araştırmışlardır. Araştırma sonucunda özellikle ‘kültür ve miras’ öğrenme alanında duyarlılığın vurgulandığı, ayrıca ‘birey ve toplum’ ile ‘etkin vatandaşlık’ öğrenme alanlarında çok az yer verildiği tespit edilmiştir. Ders kitaplarında duyarlılık ile ilgili etkinliklerin, soruların artması gerektiği önerilmiştir.

Dipevliler (2023) tarafından hazırlanan “Avrupa ve Türkiye’de Uygulanan Bazı Kültürel Miras Eğitimi Etkinliklerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisan tezinin amacı Türkiye ve Avrupa’da uygulamaya konulan kültürel miras eğitimi girişimlerini tematik içerikleri, hedefleri ve pedagojik yaklaşımlarına odaklanarak incelemektir. Araştırma, nitel araştırma deseninde yürütülmüştür. Çalışmada Avrupa ve Türkiye’de yürütülen kültürel miras eğitim girişimlerinin, kültürel miras ve korunması konusunda bilinç geliştirmeyi amaçlaması ve deneyimsel öğrenmeyi kolaylaştıran çeşitli yöntem ve tekniklerin tercih edilmesi gibi yönlerden önemli benzerlikler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2023), “İlkokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının İncelenmesi: Bir Karma Yöntem Araştırması” adlı çalışmada ilkokul 4.sınıf öğrencilerine nicel boyutta ‘Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği’ uygulanmış, nitel boyutta ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada ilkokul öğrencilerinin daha çok yaşadıkları şehirdeki tarihi eserleri tanıdıkları, kültürel mirasa önem verdikleri ve kültürel mirasa duyarlılık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.6. Kültürel Miras Konusu ile İlgili Yapılan Bazı Uluslararası Çalışmalar

“Kültürel Miras” ve “Kültürel Mirasa Duyarlılık” ile ilgili yapılmış olan uluslararası araştırmalar taranmış ve incelenmiştir. Bu araştırma ile ilgili olabileceği düşünülen bazı çalışmalar aşağıda açıklanmıştır.

Curtis ve Seymour (2004) tarafından yürütülen “Louisiana Miras Eğitim Programı ve Sınıfta Miras: Çocukların Kültürel Mirasa Yönelik Tutumları” adlı araştırmanın amacı Louisiana Kültürel Miras Eğitim Programı kapsamında uygulanan "Sınıfta Miras" programının, öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumları üzerindeki etkilerini incelemektir. Program, öğretmenlere Louisiana'nın kültürel kaynaklarını ders içeriği olarak kullanmalarında yardımcı olmak amacıyla düzenlenen atölye çalışmaları ile desteklenmiştir. Araştırma, 4. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol grupları ile yürütülmüş ve Kültürel Miras Tutum Anketi kullanılmıştır. Sonuç olarak, kültürel miras eğitiminin öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Copeland (2004), Avrupa’da doğal ve kültürel mirası korumak için kurulan bir hareket olan Europa Nostra tarafından 2004 yılında yapılan “Lahey Forumu 2004” programında sunduğu araştırmasında, kültürel miras eğitiminin kişilerin kültürel kimliklerinin oluşmasında çok önemli katkılar sunduğunu, öğrencilerin kültürel miras çalışmalarını anlamalarına yardımcı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca kültürel miras ile ilgili yapılan eğitimlerin önemli olduğunu da vurgulamıştır.

Simandiraki (2006) tarafından yapılan “Uluslararası Eğitim ve Kültürel Miras: İttifak ya da Karşıtlık?” isimli çalışmada, uluslararası anlamda eğitimi tanımlamanın zor olduğu, fakat her eğitim programının kültürel çeşitliliği onayladığı ve kültürel tarihlerin ulusal kimliklerin inşasında önemli bir rol üstlendiği belirtilmiştir. Araştırmanın yöntemi teorik bir inceleme ve literatür taramasıdır. Bulgular, uluslararası eğitimin genellikle kültürel mirası desteklediğini, ancak bazen de onu asimile edici bir rol üstlenebileceğini göstermektedir. Sonuç olarak, uluslararası eğitim ve kültürel mirasın dinamik bir ilişkiye sahip olduğu ve bu ilişkinin farklı eğitim yaklaşımlarında nasıl işlendiğinin daha fazla araştırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Ott ve Pozzi (2008) tarafından hazırlanan çalışmada, kültürel miras ile ilgili teknolojinin öncelikle kültürel miras eserlerine daha yakın ve gelişmiş bir görüş ve daha kolay erişim sunmanın bir aracı olarak hizmet ettiği fikri belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada hem teknolojik araçların hem de kültürel miras eğitimi alanındaki ilgili yeni eğitim model

ve yaklaşımlarının potansiyelinden yararlanmaktan kaynaklanabilecek eğitim etkisi incelenmiştir. Çalışmada, dijital teknolojilerin ve kültürel miras eğitiminin 2000’li yılların başına kadar çok fazla temas halinde olmadığı fakat son zamanlarda dijital araçların çoğalması ile kültürel miras eğitiminde teknolojiden yararlanma fırsatlarının arttığı belirtilmiştir.

Nuzzaci (2020), araştırmasında kültürel mirası çocukların bir hak olarak kullanmalarıyla ilgili çalışmalar yapmıştır. Kültürel miras hakkının çocukların becerilerini artırdığını ve eğitim standartlarını yükseltmeyi amaçladığını belirtmektedir. Ayrıca kültürel miras hakkından yoksun kalan bireylerin sosyal ve kültürel dışlanmayla da ilişkilendirilebileceğini ifade etmiştir. Araştırmada genel anlamda bu konudaki uluslararası yürütülen çalışmaların sonucundan hareketle bir ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Araştırmada eğitimin kalitesi ve eğitim hakları ile ilgili olan kültür, kültürel miras ve eğitim arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Araştırmanın sonucunda çağdaş zamanlarda bile kültürel mirasın kullanımının belirli bir nüfusun kültürel konumunun ölçüsü olarak devam ettiği, bu eşitsizliği engellemek için de küçük yaşlardan itibaren her bireyin kültürel mirasları bilinçli olarak öğrenmesinin sağlanması gerekliliğinden bahsedilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde; sırasıyla araştırma yöntemi/deseni, evren ve örneklem/çalışma grubu, veri toplama aracı, araştırma süreci ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırmanın Yöntemi/ Deseni

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları incelenmiştir. Araştırma kapsamında daha detaylı değerlendirmeler yapabilmek için karma yöntem araştırması tercih edilmiştir. Böylelikle araştırmada hem nicel hem de nitel yöntemler kullanılmıştır. Creswell (2015), karma yöntem araştırmalarını yapılan araştırmadaki problemi anlayabilmek için nicel ve nitel verilerin toplandığı bu iki veri setinin birleşerek sağladığı avantajlara dayalı sonuçlandırılan bir yöntem olarak belirtir.

Araştırmada, karma yöntem desenlerinden ‘yakınsayan paralel desen’ kullanılmıştır. Bu desende nicel ve nitel verilere eşit öncelik verilerek, nicel ve nitel araştırma süreci eş zamanlı uygulanır ve veriler analiz sürecinde farklı yaklaşımlar aralığı ile değerlendirilir. Yakınsayan paralel desen hem nicel hem de nitel veri toplama ve analiz yöntemlerinin aynı anda, bağımsız bir şekilde kullanıldığı ve daha sonra bu iki veri türünün sonuçlarının birleştirilip karşılaştırıldığı bir araştırma stratejisidir. Bu desenin temel amacı, farklı veri türlerinden elde edilen bulguların birbirini tamamlayıcı olduğu durumlarda daha geniş ve bütünlük bir anlayış sağlamaktır (Creswell ve Clark, 2017).

Araştırmanın nicel bölümünde tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde, birey ya da nesneler kendi koşulları içinde ve olduğu gibi kabul edilir (Karasar, 2022). Araştırmanın nitel bölümü ise olgu bilim (fenomenoloji) desenine uygun olarak yürütülmüştür. Olgu bilim deseninde amaç, araştırılan konu hakkında derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışla olgulara odaklanmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2021).

3.2. Evren ve Örneklem/ Çalışma Grubu / Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Diyarbakır ili Bağlar, Kayapınar, Sur, Yenişehir ilçelerindeki sekiz ortaokulda 5. 6. ve 7. sınıfta öğrenim gören 1016 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel boyutunda, küme örnekleme tercih edilmiştir. Küme örnekleme, olasılıklı örnekleme yöntemlerinden biri

olup ayrıca basit rastgele örnekleme, sistematik örnekleme, tabakalı örnekleme yöntemleri de kullanılır (Kılıç, 2013; Yağar ve Dökme, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu yöntemlerden biri olan küme örnekleme, çalışmanın yapılacağı evrende doğal olarak oluşan veya farklı amaçlarla yapay olarak oluşmuş ve kendi içinde belirli özellikler açısından benzerlik gösteren değişik gruplar varsa kullanılabilen yöntemdir (Pamuk, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu amaçla her bir sınıf kademesi (5., 6. ve 7. sınıflar), kendi içinde temsil edilen öğrenci gruplarına sahip olmuştur. Araştırmanın nitel boyutta ise maksimum çeşitlilik örnekleme seçilmiştir. Bu yöntemde amaç düşük bir örnekleme çalışan bir problemde etkilenebilecek bireylerin çeşitliliğini en üst düzeye çıkarmayı hedefler (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırmada 26 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Öğrenciler cinsiyetleri, sınıf düzeyleri göz önüne alınarak çalışma grubuna dahil edilmiştir. Yapılan uygulamalar öncesinde Fırat Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul’undan ve Diyarbakır İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli araştırma ve uygulama izinleri alınarak başlanmıştır.

Tablo 1

Öğrencilere Yönelik Kişisel Bilgiler

Değişken	Kategori	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kız	556	%54,7
	Erkek	460	%45,3
Sınıf Seviyesi	5.sınıf	322	%31,7
	6.sınıf	347	%34,2
	7.sınıf	347	%34,2
Tarihi Yer Gezisine Katılma	Hayır	589	%58,0
	Evet	427	%42,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmada 460 kız, 556 erkek olmak üzere toplam 1016 öğrenci olduğu ve bunlardan 322’sinin 5.sınıf, 347’sinin 6.sınıf, 347’sinin de 7.sınıf öğrencisi olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların 427’sinin tarihi yer gezisine katıldığı, 589’unun ise daha önce bir tarihi yer gezisine katılmadığı görülmektedir.

Tablo 2*Görüşme Yapılan Öğrencilere İlişkin Kişisel Bilgiler*

Sınıf Düzeyleri		
<i>5.sınıf</i>	<i>6.sınıf</i>	<i>7.sınıf</i>
8 kişi	10 kişi	8 kişi
Cinsiyet Dağılımı		
<i>Erkek</i>	<i>Kız</i>	
12 kişi	14 kişi	

Tablo 2 incelendiğinde 5.sınıftan 8 kişi, 6.sınıftan 10 kişi ve 7.sınıftan 8 kişi çalışmaya katılmıştır. Bu öğrencilerden 12’si erkek 14’ü kız öğrencidir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada 5. 6. ve 7. sınıfta okuyan ortaokul öğrencilerine yönelik Başçı vd. (2022), tarafından geliştirilen ‘Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği’ ve araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Görüşme Formu’ kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda uygulanan Başçı vd. (2022), tarafından geliştirilen ‘Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği’ 2021-2022 eğitim öğretim yılında farklı aşamalarda olmak üzere 569 öğrenciye uygulanmıştır. Bu ölçek “Tanıma ve Anlamaya Çalışma”, “Değer Verme” ve “Koruma (sorumluluk duyma)” olarak üç faktörlü bir yapıdan oluşmaktadır. Bu araştırma için kullanılan ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık kat sayısı tüm ölçek için .89 çıkmıştır ayrıca Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda .73, Değer Verme boyutunda .78, Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda .79 iç tutarlılık kat sayısı elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda alt ölçeklerin yeterli şekilde uyumlu olduğu, güvenirliklerinin uyumlu olduğu ve geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullanılabileceği belirlenmiştir. Ölçek kullanım izni mail yoluyla alınmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise Başçı vd. (2022) tarafından geliştirilen ‘Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği’ göz önüne alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış 8 sorudan oluşan bir ‘Görüşme Formu’ kullanılmıştır. Bu formdaki sorular 2 alan uzmanının görüşleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. ‘Görüşme Formu’nda öğrencilerin kültürel mirasın nasıl tanımlandığı, tarihi ve doğal varlıklar ve milli kültürümüz ile ilgili bilgi edinme yolları, önemi ve korumak için neler yaptıklarına ilişkin sorular yer almaktadır.

3.4. Araştırma Süreci

Araştırma kapsamında konu ile ilgili alan yazın taranmış ve ilgili çalışmalar incelenmiştir. Uygulanacak çalışma için uzman görüşleri alınmış ve uygulamanın yapılabilmesi için gerekli yasal izinler alınmıştır (Ek-4, Ek-5, Ek-6, Ek-7).

‘Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği’ ve ‘Görüşme Formu’ öğrencilerin ve velilerin yeterince bilgilendirilip araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul etmelerinden sonra öğrencilerin okullarında uygulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmanın nicel kısmında öncelikle ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları temel betimsel istatistiklerle (frekans, yüzde, ortalama) ortaya konulmuştur. Ayrıca, veri çözümlemesinde ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık puanları çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Bu çalışmada, test istatistiklerinin kararlaştırılması için normallik ön koşulunun sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir.

Tablo 3

Test İstatistiklerinin Kararlaştırılması İçin Normallik Ön Koşul Testi Sonuçları

Değişken	Özellik	İstatistik	p
Cinsiyet	Kadın	0.081	0.000
	Erkek	0.080	0.000
Sınıf Düzeyi	5	0.113	0.000
	6	0.083	0.000
	7	0.091	0.000
Tarihi Yer	Hayır	0.077	0.000
Gezilerine Katılım	Evet	0.084	0.000

Tablo 3’e göre Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçlarına göre, tüm değişkenler için p-değerleri 0.05’ten küçüktür. Buna göre araştırmada verilerin çözümlenmesinde parametrik olmayan test istatistikleri olan Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Nitel veri çözümlenmesi içerik analizine uygun olarak yapılmıştır. Buna göre görüşmeler aracılığıyla toplanan verilerden anahtar kavramlar belirlenerek kodlar oluşturulmuştur. Kodlama sürecinden sonra, elde edilen veriler üzerinden belirgin

temalar analiz edilmiştir. Bu aşamada, katılımcıların kültürel mirasla ilgili görüşleri, deneyimleri ve tutumları arasındaki ortak noktalar ve farklılıklar incelenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamında elde edilen nicel ve nitel verilere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Nicel Verilerin Bulguları ve Yorumları

Bu bölümde “Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği” ile elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1. Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Tablo 4

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Cinsiyete İlişkin MWU Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	n	S.O.	S.T.	U	Z	p	r
Tanıma ve Anlamaya Çalışma	Erkek	460	489.98	225389.00	119.359.000	-1.841	0.066	0.058
	Kız	556	523.83	291247.00				
Değer Verme	Erkek	460	480.20	220890.00	114.860.000	-2.806	0.005	0.088
	Kız	556	531.92	295746.00				
Koruma (sorumluluk duyma)	Erkek	460	479.59	220613.00	114.583.000	-2.876	0.004	0.090
	Kız	556	532.42	296023.00				
Toplam	Erkek	460	480,28	220930,50	114900,500	-2,790	0,005	0,087
	Kız	556	531,84	295705,50				

Tablo 4’e göre Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda, kız öğrencilerin sıra ortalamaları (S.O.=523,83) erkek öğrencilerden (S.O.=489,98) daha yüksek olmasına rağmen, bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (U=119.359,000, z=-1,841, p=0,066, r=0,058).

Değer Verme boyutunda ise kız öğrencilerin sıra ortalamaları (S.O.=531,92), erkek öğrencilerden (S.O.=480,20) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (U=114.860,000, z=-2,806, p=0,005, r=0,088). Bu bulgu, kız öğrencilerin kültürel mirasa daha fazla değer verdiklerini göstermektedir.

Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda da benzer şekilde kız öğrencilerin sıra ortalamaları (S.O.=532,42) erkek öğrencilerden (S.O.=479,59) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek çıkmıştır ($U=114.583,000$, $z=-2,876$, $p=0,004$, $r=0,090$). Bu sonuç, kız öğrencilerin kültürel mirasın korunmasına yönelik daha fazla sorumluluk duyduklarını ortaya koymaktadır.

Toplam puanlar incelendiğinde de kız öğrencilerin sıra ortalamalarının (S.O.=531,84) erkek öğrencilerden (S.O.=480,28) anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir ($U=114.900,500$, $z=-2,790$, $p=0,005$, $r=0,087$).

Tablo 4'e göre kültürel mirasa ilişkin duyarlılığın Değer Verme ve Koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puanlara sahip oldukları tespit edilmiştir. Ancak Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.1.2. Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında Sınıf Düzeylerine Göre İncelenmesi

Tablo 5

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Kruskal-Wallis H Testi Sonuçları

Boyutlar	n	χ^2	Sd	p
Tanıma ve Anlamaya Çalışma	1016	616,16	2	0,000
Değer Verme	1016	593,48	2	0,000
Koruma (sorumluluk duyma)	1016	608,25	2	0,000
Toplam	1016	619,12	2	0,000

Tablo 5'te yer alan Kruskal-Wallis H testi sonuçları, öğrencilerin Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutundaki puanlarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır ($\chi^2(2)=616,16$, $p < 0,001$).

Değer Verme boyutunda da öğrencilerin puanlarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2(2) = 593,48$, $p < 0,001$).

Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda da benzer şekilde öğrencilerin puanlarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2(2) = 608,25, p < 0,001$).

Son olarak, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık toplam puanlarının da sınıf düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir ($\chi^2(2) = 619,12, p < 0,001$).

Sonuç olarak, tüm alt boyutlarda ve toplam puanda öğrencilerin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının sınıf düzeyi arttıkça azaldığı gözlenmiştir. Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır.

Bu farklılaşmaların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için sınıf düzeyindeki puanlar Mann-Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Sınıf Düzeyine İlişkin (5. ve 6.sınıf)

MWU Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf	n	S.O.	S.T.	U	Z	p	r
Tanıma ve Anlamaya Çalışma	5	322	380.55	122537.50	41.199.500	-5.919	0.000	0.230
	6	347	292.73	101577.50				
Değer Verme	5	322	371.29	119556.00	44.181.000	-4.697	0.000	0.182
	6	347	301.32	104559.00				
Koruma (sorumluluk duyma)	5	322	379.94	122341.50	41.395.500	-5.841	0.000	0.227
	6	347	293.30	101773.50				
Toplam	5	322	383.45	123472.00	40.265.000	-6.251	0.000	0.243
	6	347	290.04	100643.00				

Tablo 6'ya göre Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda, 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=380,55) 6. sınıf öğrencilerinden (S.O.=292,73) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($U=41.199,500, z=-5,919, p<0,001, r=0,230$).

Değer Verme boyutunda da 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=371,29), 6. sınıf öğrencilerinden (S.O.=301,32) anlamlı şekilde yüksektir ($U=44.181,000, z=-4,697, p<0,001, r=0,182$). Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda da benzer şekilde 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=379,94), 6. sınıf öğrencilerinden (S.O.=293,30) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek çıkmıştır ($U=41.395,500, z=-5,841, p<0,001,$

$r=0,227$). Kültürel mirasa ilişkin duyarlılık toplam puanları incelendiğinde de 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamalarının (S.O.=383,45), 6. sınıf öğrencilerinden (S.O.=290,04) anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir ($U=40.265,000$, $z=-6,251$, $p<0,001$, $r=0,243$).

Tablo 6 incelendiğinde kültürel mirasa ilişkin duyarlılığın tüm alt boyutlarında ve toplam puanda 5. sınıf öğrencilerinin 6. sınıf öğrencilerinden daha yüksek duyarlılık sergiledikleri tespit edilmiştir. Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır ve etki büyüklükleri de orta düzeydedir.

Tablo 7

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Sınıf Düzeyine İlişkin (6. ve 7.sınıf)

MWU Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf	n	S.O.	S.T.	U	Z	p	r
Tanıma ve Anlamaya Çalışma	6	347	366.16	127057.00	53.730.000	-2.463	0.014	0.105
	7	347	328.84	114108.00				
Değer Verme	6	347	360.44	125071.50	55.715.500	-1.706	0.088	0.073
	7	347	334.56	116093.50				
Koruma (sorumluluk duyma)	6	347	360.57	125117.50	55.669.500	-1.727	0.084	0.074
	7	347	334.43	116047.50				
Toplam	6	347	364.10	126343.00	54.444.000	-2.183	0.029	0.093
	7	347	330.90	114822.00				

Tablo 7'ye göre Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda, 6. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=366,16), 7. sınıf öğrencilerinden (S.O.=328,84) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($U=53.730,000$, $z=-2,463$, $p=0,014$, $r=0,105$).

Değer Verme boyutunda ise 6. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=360,44) ile 7. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=334,56) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($U=55.715,500$, $z=-1,706$, $p=0,088$, $r=0,073$).

Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda da benzer şekilde 6. sınıf (S.O.=360,57) ve 7. sınıf (S.O.=334,43) öğrencilerinin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($U=55.669,500$, $z=-1,727$, $p=0,084$, $r=0,074$).

Kültürel mirasa ilişkin duyarlılık toplam puanları incelendiğinde ise 6. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamalarının (S.O.=364,10), 7. sınıf öğrencilerinden (S.O.=330,90)

istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir ($U=54.444,000$, $z=-2,183$, $p=0,029$, $r=0,093$).

Tablo 7'ye göre, kültürel mirasa ilişkin duyarlılığın Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda ve toplam puanda 6. sınıf öğrencilerinin 7. sınıf öğrencilerinden daha yüksek duyarlılık sergiledikleri tespit edilmiştir. Ancak Değer Verme ve Koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında sınıf düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Etki büyüklükleri ise küçük ila orta düzeydedir.

Tablo 8

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa Duyarlılıklarının Sınıf Düzeyine İlişkin (5. ve 7.sınıf)

MWU Testi Sonuçları

Boyutlar	Sınıf	n	S.O.	S.T.	U	Z	p	r
Tanıma ve Anlamaya Çalışma	5	322	397.11	127869.50	35.867.500	-8.064	0.000	0.313
	7	347	277.36	96245.50				
Değer Verme	5	322	383.68	123546.50	40.190.500	-6.299	0.000	0.244
	7	347	289.82	100568.50				
Koruma (sorumluluk duyma)	5	322	389.81	125519.50	38.217.500	-7.124	0.000	0.276
	7	347	284.14	98595.50				
Toplam	5	322	397.17	127889.00	35.848.000	-8.021	0.000	0.311
	7	347	277.31	96226.00				

Tablo 8'e göre Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda, 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=397,11), 7. sınıf öğrencilerinden (S.O.=277,36) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($U=35.867,500$, $z=-8,064$, $p<0,001$, $r=0,313$). Değer Verme boyutunda da 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=383,68), 7. sınıf öğrencilerinden (S.O.=289,82) anlamlı şekilde yüksektir ($U=40.190,500$, $z=-6,299$, $p<0,001$, $r=0,244$). Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda da benzer şekilde 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamaları (S.O.=389,81), 7. sınıf öğrencilerinden (S.O.=284,14) istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek çıkmıştır ($U=38.217,500$, $z=-7,124$, $p<0,001$, $r=0,276$). Kültürel mirasa ilişkin duyarlılık toplam puanları incelendiğinde de 5. sınıf öğrencilerinin sıra ortalamalarının (S.O.=397,17), 7. sınıf öğrencilerinden (S.O.=277,31) anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmektedir ($U=35.848,000$, $z=-8,021$, $p<0,001$, $r=0,311$).

Tablo 8 incelendiğinde kültürel mirasa ilişkin duyarlılığın tüm alt boyutlarında ve toplam puanda 5. sınıf öğrencilerinin 7. sınıf öğrencilerinden daha yüksek duyarlılık sergiledikleri tespit edilmiştir. Bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlıdır ve etki büyüklükleri orta ila yüksek düzeydedir.

4.1.3. Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında Tarihi Yer Gezilerine Katılma Durumlarına Göre İncelenmesi

Tablo 9

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Miras Duyarlılıklarının Tarihi Yer Gezilerine Katılma Durumlarına Göre Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Gruplar	n	SO	ST	U	Z	p	r
Tanıma ve Anlamaya Çalışma	Hayır	589	509.81	300280.50	124.977.500	-	0.866	0.005
	Evet	427	506.69	216355.50		0.169		
Değer Verme	Hayır	589	508.91	299748.50	125.509.500	-	0.958	0.002
	Evet	427	507.93	216887.50		0.053		
Koruma (sorumluluk duyma)	Hayır	589	507.72	299045.50	125.290.500	-	0.920	0.003
	Evet	427	509.58	217590.50		0.101		
Toplam	Hayır	589	508.18	299320.50	125.565.500	-	0.968	0.001
	Evet	427	508.94	217315.50		0.040		

Tablo 9'a göre Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda, tarihi yer gezilerine katılan öğrencilerin sıra ortalamaları (S.O.=506,69) ile katılmayan öğrencilerin sıra ortalamaları (S.O.=509,81) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (U=124977,500, z=-0,169, p=0,866). Değer Verme boyutunda da benzer şekilde, tarihi yer gezilerine katılan (S.O.=507,93) ve katılmayan (S.O.=508,91) öğrencilerin sıra ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir (U=125509,500, z=-0,053, p=0,958). Koruma (sorumluluk duyma) boyutunda da tarihi yer gezilerine katılan (S.O.=509,58) ve katılmayan (S.O.=507,72) öğrencilerin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir (U=125290,500, z=-0,101,

p=0,920). Son olarak, kültürel mirasa ilişkin duyarlılık toplam puanları incelendiğinde de tarihi yer gezilerine katılan (S.O.=508,94) ve katılmayan (S.O.=508,18) öğrencilerin sıra ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (U=125565,500, z=-0,040, p=0,968).

Sonuç olarak, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının daha önce tarihi yer gezilerine katılıp katılmamalarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Tüm alt boyutlarda ve toplam puanda, tarihi yer gezilerine katılan ve katılmayan öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.1.4.Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Tanıma Ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (Sorumluluk Duyma) Boyutlarında İncelenmesi

Tablo 10

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Boyut	N	$\bar{X}$	Standart Sapma
Tanım ve Anlamaya Çalışma	1016	4,17	0,71
Değer Verme	1016	4,05	0,69
Koruma (sorumluluk duyma)	1016	4,21	0,68
Kültürel Mirasa Duyarlılık (Toplam)	1016	4,14	0,61

Tabloya 10'a göre, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık düzeyleri genel olarak yüksektir (Ortalama=4,14). En yüksek ortalamaya sahip boyut "Koruma (sorumluluk duyma)" (Ort.=4,21) iken, en düşük ortalamaya sahip boyut "Değer Verme" (Ort.=4,05) dir. Tanım ve Anlamaya Çalışma boyutunun ortalaması 4,17'dir.

4.2. Nitel Verilerin Bulguları ve Yorumları

Bu bölümde, 5. 6. ve 7.sınıf öğrencileri ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ilişkin bulgular ve yorumları yer almaktadır.

4.2.1 Kültürel Mirasın Tanımına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 2

Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasın Tanımına Yönelik Görüşleri

Ortaokul öğrencileri kültürel mirası “geçmişten kalma değerler” ve “kültürel varlıklar” olarak görmektedirler.

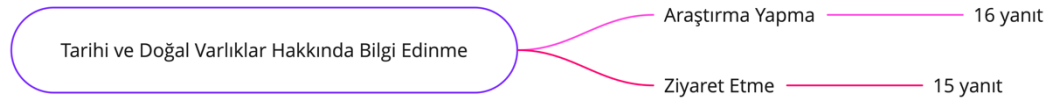
Kültürel mirasa ilişkin olarak “geçmişten kalma değerler” temasına ilişkin görüş belirten öğrencilerden biri Ö1k/5. “*Kültürel miras bizim kültürümüzü tamamlayan bize geçmişteki insanların bıraktığı, kültürümüzü oluşturan öğelerdir.*” diyerek açıklama yapmıştır. Bir diğer öğrenci Ö6e/5. “*Kültürel miras bize atalarımızdan kalan tarihi eserler ve o zamandan bugüne bize kalan mirastır.*” diyerek düşüncesini ifade etmiştir. Ö8e/5. “*Geçmişteki insanların bize bıraktığı şeyler. Diyarbakır karpuzu gibi.*” diyerek açıklama yapmıştır. Aynı şekilde Ö25k/7. “*Nesilden nesile aktarılan bir değer ve kuşaktan kuşağa aktarılmış bir mirastır bizim için.*” demiştir. Bir başka öğrenci Ö26k/7. “*Kültürel mirası aslında geçmişten günümüze bize kalan bizim manevi mirasımız olarak tanımlarız. Bizim kimliğimizi belirleyen, geçmişimizi belirleyen bir şey olarak tanımlıyorum ben.*” diyerek düşüncesi ifade etmiştir. Ö14k/6. “*Eskiden dedelerimizden, annemizden kalan miraslar var miras sadece para veya maddi şeyler konusunda değil, mesela ev bırakıyorlar veya başka öğrettikleri şeyler var.*” Diyerek açıklama yapmıştır. Ö12k/6. ise “*Bir ülkenin gelenek, görenekleri, dini, dili, tarihi ve sanatları. Mesela Türkiye'nin ebru sanatı gibi sanatları olabilir.*” diyerek görüşünü belirtmiştir. Bir başka öğrenci Ö18k/6. “*Eski insanların yaşadıkları zenginliği ve başka şeyleri bize bırakmasıdır.*” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

Kültürel mirası, “kültürel varlıklar” olarak gören Ö3e/5. “*Halk oyunları ve geçmişteki bize verilen eserler.*” diyerek ifade etmiştir. Bu konuyla ilgili bir diğer öğrenci Ö10e/6. “*Geleneklerimiz, göreneklerimiz, sonra tarihi eserlerdir.*” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

4.2.2 Tarihi ve Doğal Varlıklar Hakkında Bilgi Edinmeye Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 3

Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi ve Doğal Varlıklar Hakkında Bilgi Edinmeye Yönelik Görüşleri

Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıklar hakkında bilgi edinmeye ilişkin görüşlerini ‘araştırma yapma’ ve ‘ziyaret etme’ olarak belirtmiştir.

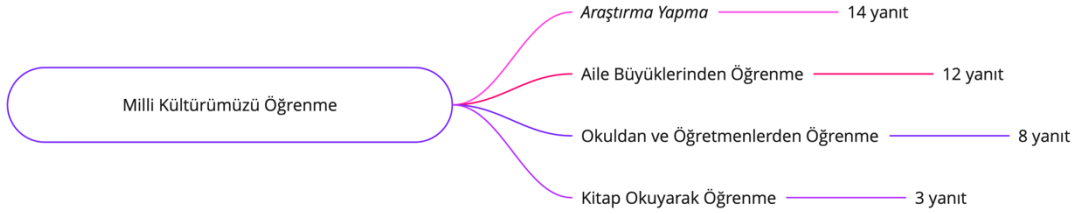
Tarihi ve doğal varlıklar hakkında bilgi edinmek için araştırma yaptığını belirten öğrenci Ö2e/5. “*Araştırma yaparım. Bilen birilerine sorarım.*” demiştir. Aynı şekilde Ö5k/5. “*Bilgisayardan araştırma yaparım.*” diyerek görüşünü belirtmiştir. Başka bir öğrenci Ö9k/6. “*İlk önce internette araştırma yapar, büyüklerime sorarım veya bilgilendirici kitaplar okurum.*” demiştir. Konuyla ilgili Ö18k/6. “*Güvenilir internet sitelerine bakarım ve kitaplar okurum.*” diyerek görüşünü belirtmiştir. Bir başka öğrenci Ö21e/7. “*İlk önce internetten araştırırım. Elimden geliyorsa gidip kendi gözümle görürüm.*” diyerek görüşünü belirtmiştir. Benzer şekilde Ö22e/7. “*Kitap okurum, internetten araştırmalar yaparım.*” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

Öğrencilerin tarihi ve doğal varlıklar hakkında bilgi edinmek için neler yaptıkları ile ilgili bir diğer alt tema ise ‘ziyaret etme’ şeklindedir. Bununla ilgili Ö1k/5. “*Gidip görme imkânım yani gezme imkânım varsa oraya gidip orayı yakından incelerim.*” diye belirtmiştir. Bir diğer öğrenci Ö6e/5. “*İnternetten araştırma yaparım ve oralara giderim.*” diyerek görüşünü ifade etmiştir. Yine aynı alt tema ile ilgili Ö7k/5. “*Gezip, görüp, araştırıp yapıların yanına gidip her şeyi öğrenmeye çalışırım.*” diye belirtmiştir. Ö3e/5. “*İmkân varsa babam beni oraya götürür.*” diyerek görüşünü belirtmiştir. Yine benzer şekilde Ö4k/5. “*Farklı yerleri gezip onların olduğu yerlere gidip öğrenmeye çalışırım...kitaplardan okurum.*” diyerek görüşünü belirtmiştir.

4.2.3 Milli Kültürümüzü (Dil, Din, Gelenek-Görenek, Sanat, Dünya Görüşü Ve Tarih) Öğrenmeye Yönelik Bulgular Ve Yorumlar

Şekil 4

Ortaokul Öğrencilerinin Milli Kültürümüzü (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarih) Öğrenmek için Neler Yaptıklarına İlişkin Görüşleri

Ortaokul öğrencileri milli kültürümüzü öğrenme yöntemlerini ‘araştırma yapma’, ‘aile büyüklerinden öğrenme’, ‘okuldan ve öğretmenlerden öğrenme’ ve ‘kitap okuyarak öğrenme’ olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerden milli kültürümüzü öğrenmek için en fazla 'araştırma yapma' yöntemini belirten Ö3e/5. "*Mesela internetten, kitaplardan araştırırım. Öğretmenlerimden sorarım.*" diyerek bu yöntemi nasıl kullandığını açıklamıştır. Bir diğer öğrenci olan Ö18k/6. "*Öncelikle çoğunlukla bakabileceğiniz en iyi yer internet sitelerinden bakmak oluyor. O da güvenilir olanlardan bakarım. Kitaplardan da bilgi edindim, kitaplardan daha çok bilgi edindim.*" diyerek hem internet hem de kitaplardan yararlandığını ifade etmiştir.

Öğrencilerden ‘aile büyüklerinden öğrenme’ konusunda açıklama yapan Ö1k/5. "*Büyüklerimize soruyorum. Genellikle araştırma yapıyorum. Büyüklerimize sorarak bilgi edinmeye çalışıyorum.*" diyerek büyüklerinden öğrenmenin önemini vurgulamıştır. Ö24k/7. "*Söylediğim gibi insanlara, yani çevremdeki insanlara, aileme, anneannem ve veya babaannemlere sorular sorarım. Çünkü onlar geçmişte daha çok bilgi edinmişlerdir.*" diyerek aynı şekilde aile büyüklerinden bilgi alma yöntemini kullandığını belirtmiştir.

‘Okuldan ve öğretmenlerden öğrenme’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö4k/5. "*Kitaptan veya öğretmenlerimden öğrenebilirim.*" diyerek öğretmenlerin bilgi kaynağı olarak önemini belirtmiştir. Bir başka öğrenci Ö13k/6. "*Bunları öğrenmek için zaten okulda da derslerimiz var. Din kültürü, sosyal bilgiler gibi. Bunların haricinde yine*

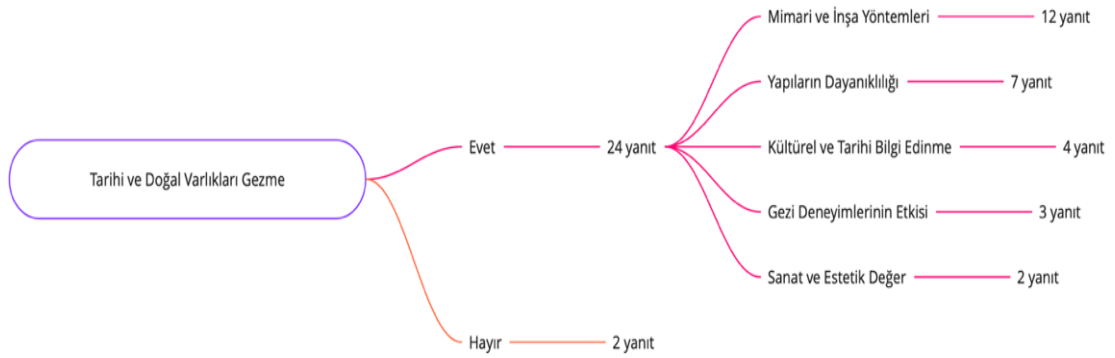
internetten yararlanabiliriz büyüklerimizin verdiği bilgilerle öğrenebiliriz." diyerek okulun ve öğretmenlerin bu süreçteki rolünü açıklamıştır.

‘Kitap okuyarak öğrenme’ ile ilgili olarak görüş belirten öğrenci Ö14k/6. "*Hocam kitapları okuyorum. Müzeleri gezerim. Bilgisayardan bakıyorum.*" diyerek kitapların yanı sıra diğer kaynaklardan da yararlandığını ifade etmiştir. Ö17e/6. "*Büyüklerimden, dedelerinden ve kitaplardan yardım alırım.*" diyerek kitaplardan öğrenmenin yanı sıra aile büyüklerinden de bilgi aldığını belirtmiştir.

4.2.4 Tarihi ve Doğal Varlıkları Gezmelerine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 5

Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi ve Doğal Varlıkları Gezmelerine Yönelik Görüşleri

Şekil 5 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin tarihi ve doğal varlıkları gezdikleri görülmektedir. Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıkları gezerken ‘mimari ve inşa yöntemleri’, ‘yapıların dayanıklılığı’, ‘kültürel ve tarihi bilgi edinme’, ‘gezi deneyimlerinin etkisi’, ‘sanat ve estetik değer’lerin dikkatlerini çektiğini belirtmişlerdir.

Tarihi yapıların ‘mimari ve inşa yöntemleri’ne dair bilgi edinmeyi vurgulayan öğrencilerden biri Ö3e/5. "*Nasıl yapıldığını merak ediyorum. Kimlerin yaptığını merak ediyorum.*" diyerek, mimariye olan ilgisini ifade etmiştir. Benzer şekilde başka bir öğrenci Ö23e/7. "*Nasıl yapıldığını çok merak ediyorum.*" diyerek yapıların inşa süreçlerine olan merakını dile getirmiştir. Yine aynı şekilde başka bir öğrenci Ö2e/5. "*Evet. Surları gezdim. Onu nasıl yaptıklarını merak ediyorum.*" diyerek görüşünü ifade etmiştir. Bir başka öğrenci Ö15k/6. "*Evet, gezdim. 10 Gözlü Köprü, Hz. Süleyman Camii, Şanlıurfa'da Balıklı Göl'e gittim Mardin'e gittim. Bu gezilerde onların ne kadar güzel*

yapılı yapı oldukları, eskiden bu yana bu kadar güzel bir şekilde geldikleri dikkatimi çekti.” diye belirtmiştir.

‘Yapıların dayanıklılığı’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrencilerden biri Ö6e/5. “Evet, bu kadar eski olması beni biraz şaşırttı çünkü yani çok eskiden beri olması bizim bunu yapan kişileri görmememize rağmen yani eserleri gördük. Çok güzel ve dayanıklı.” şeklinde eski yapıların zaman içindeki dayanıklılığını belirtmiştir.

‘Kültürel ve tarihi bilgi edinme’ ye ilişkin görüş belirten öğrenci Ö5k/5. “Evet, mesela Pamukkale’yi gezmiştim. Çok güzel, yerler harika. Kuşadası’nı gezdik. Buraların tarihi ve kültürü çok güzeldi” diyerek, gezdiği yerlerin doğal güzelliklerini öne çıkarmıştır. Başka bir öğrenci Ö12k/6. “Evet, bir şey ama Diyarbakır’da surlara gittim, surları gördüm orada. Hatta büyük kapı var, çarşı var orayı gezdim bayağı. Onun dışında pek fazla gitmiyorum yerlere. Yapıtların üstünde zincirler vardı. Oranın eski hapishaneler falan olduğunu söylüyorlardı. Onlar dikkatimi çekti. Hatta onlarla ilgili bir yazı, paragraf oluşturmak istedim. Hala benimle sanırım o paragraflar.” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

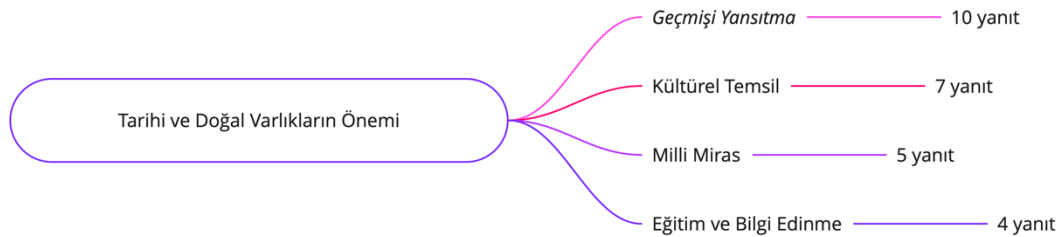
‘Gezi deneyimlerinin etkisi’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö24k/7. “Evet, okulda bizi bir geziye götürmüşlerdi. Diyarbakır’da surları gezdirmişlerdi. Burada eskiden insanlara bu eserlere daha çok dikkat çektiğini ve bütün herkesin buna önem verip orada gezdiğini gördüm, etkilendim.” diyerek düşüncesini ifade etmiştir.

‘Sanat ve estetik değer’e vurgu yapan öğrenci Ö10e/6. “Evet, Mesela böyle duvara yazılar yazmışlar. Doğal, estetik yapılar, çok güzel.” diyerek görüşünü ifade etmiştir.

4.2.5 Tarihi ve Doğal Varlıkların Neden Önemli Olduğuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 6

Ortaokul Öğrencilerinin Tarihi ve Doğal Varlıkların Neden Önemli Olduğuna Yönelik Görüşleri

Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıkların önemini ‘geçmişi yansıtmaya’, ‘kültürel temsil’, ‘milli miras’ ve ‘eğitim ve bilgi edinme’ olarak sıralamışlardır.

‘Geçmişi yansıtmaya’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö1k/5. "*Çünkü onlar bizim geçmişimizi yansıtıyor. Çok güzel.*" diyerek tarihi varlıkların geçmişin izlerini taşıdığını belirtmiştir. Bir başka öğrenci Ö7k/5. "*Eskiden kalma şeyler olduğu için. Mesela daha biz olmadan asırlar önce bunlar yapıldığı için.*" diyerek geçmişin derinliğine vurgu yapmıştır. Bir başka öğrenci Ö11e/6. "*Geçmişteki insanlar bize bıraktığı için şimdi çok önemlidir.*" diyerek tarihi eserlerin geçmişi bugüne taşıdığını ifade etmiştir.

Tarihi ve kültürel varlıkların önemini ‘kültürel temsil’ olarak gören öğrenci Ö5k/5. "*Bizim milletimizi temsil ediyor.*" diyerek milli kimliğin bir yansıması olduğunu belirtmiştir. Bir başka öğrenci Ö19k/7. "*Varlıklar da bizi biz yapıyor. Yani bizim güzel Türkiye'yi temsil ediyor, tarihi yerlerimizi temsil ediyor.*" diyerek açıklama yapmıştır. Bir başka öğrenci Ö20e/7. "*Diyarbakır'daki On Gözlü Köprü bence hepimiz için çok önemli bir yapıdır. Bizi temsil ediyor.*" diyerek yerel bir yapının kültürel temsiliyetini vurgulamıştır.

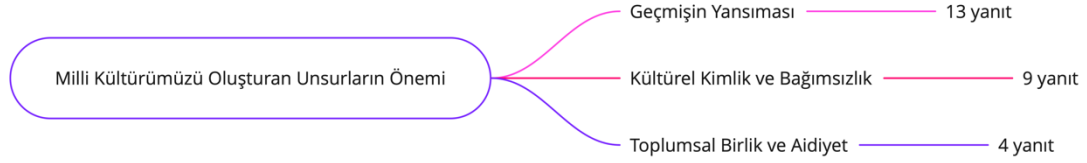
‘Milli miras’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö21e/7. "*Bunlar bizim atalarımızdan kalma. Bizim için bırakmışlar bunları. Bunları korumalıyız.*" diyerek mirasın korunmasının önemini ifade etmiştir. Ö10e/6. "*Çünkü onları gezmek için, onları görmek için. Geçmişte yine insanlarımız orayı bize miras bıraktı.*" diyerek doğal ve tarihi güzelliklerin ziyaretçiler için cazibesini belirtmiştir.

‘Eğitim ve bilgi edinme’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö14k/6. "*Önemli, çünkü eski zamandan kalmadır. Bizim için önemlidir. Mesela müzelerdeki bilgiler ve aletler öğrenmemizi sağlar.*" diyerek tarihi eserlerin eğitimde kullanılmasının değerini belirtmiştir. Ö16e/6. ise "*Bu tarihi ve doğal varlıklar, bizim küçük yaştan öğrenmemiz gereken şeylerdir.*" diyerek bu varlıkların eğitimdeki önemine değinmiştir. Ö13k/6. "*Çünkü bizim milli değerimizi oluşturuyor insanlar. Hani mesela Türkiye'yi tanımak için baktığında internete falan bizim bu doğal kültürel şeylerimiz ile karşılaşabilir.*" diyerek internet ve diğer dijital kaynakların eğitimdeki rolünü vurgulamıştır.

4.2.6 Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarihi) Neden Önemli Olduğuna Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 7

Ortaokul Öğrencilerinin Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarihi) Neden Önemli Olduğuna Yönelik Görüşleri

Ortaokul öğrencileri, milli kültürümüzü oluşturan unsurların önemini, ‘geçmişin yansıması’, ‘kültürel kimlik ve bağımsızlık’, ‘toplumsal birlik ve aidiyet’ olarak ifade etmişlerdir.

‘Geçmişin yansıması’ temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö1k/5. "*Onlar dediğim gibi bizim geçmişimizi yansıtıyorlar. Yani bizim nelerle karşılaştığımızı, bir ülke olarak nelere nelerle baş ettiğimizi. Yani bizim neler yaptığımızı.*" diyerek geçmişin anlaşılmasındaki rolüne dikkat çekmiştir. Başka bir öğrenci Ö2e/5. "*Çünkü nasıl diyeyim yani eskiden kullanılmış, bugün bize kalmış olan önemli şeylerdir. Yani eskiden kullanılmış o mesela kıyafetler, eserler bize kalan tarihler çok güzel ve önemlidir.*" diyerek kültürel mirasın korunmasının önemini vurgulamıştır. Bir diğer öğrenci Ö6e/5. "*Çünkü onlar bizim milli kültürümüzü oluşturuyorlar. Ve biz milli kültürümüzü yaşamasak ülkemizin de milli kültürüne zarar verir, yaşayamayız. Yani ülkemizde kültürümüz kalmaz.*" diye belirtmiştir. Aynı şekilde Ö20e/7. "*Milli kültürümüz. Hani bizim gelenek göreneklerimizi dışarıdaki ülkeler de görsün diye. Hani bayramlarda bizim neler yaptığımız ondan sonra yöresel dostlarımıza yöresel kıyafetlerimizi dışa aktarmak için önemlidir.*" diyerek görüşünü ifade etmiştir. Ö10e/6. "*Büyüklerimizin bıraktığı eserler geçmişimizi aktarır ve bizim bu eserlere saygılı olmamız gereklidir. Sonra geçmişte bıraktıkları bu mirasları görmeliyiz ve önemsemeliyiz.*" diyerek milli kültürümüzün geçmişin yansıması olduğunu ifade ederek görüşünü belirtmiştir.

Milli kültürümüzün önemini ‘kültürel kimlik ve bağımsızlık’ olarak gören öğrenci Ö12k/6. "*Bir ülkenin bağımsız olması için kendi dili, dini, tarihi, gelenek, görenekleri*

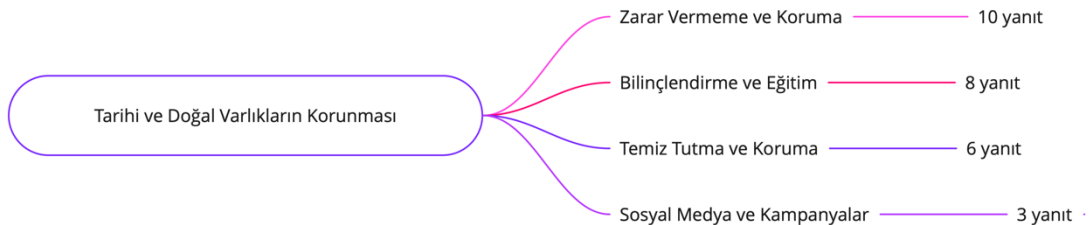
olmalı. Dünyada çoğu ülkede bunlar bulunmadığı için genelde bağımsız olmayan devletlerdir. Türkiye'de bunlar bulunuyor ama insanlar kötüye kullanmamalıdır." şeklinde ülkelerin kültürel öğelerinin bağımsızlıkla olan ilişkisine değinmiştir. Bir başka öğrenci Ö6e/5. "Çünkü onlar bizim milli kültürümüzü oluşturuyorlar. Ve biz milli kültürümüzü yaşamasak ülkemizin de milli kültürüne zarar verir, yaşayamayız. Yani ülkemizde kültürümüz kalmaz." diye belirtmiştir. Bir başka öğrenci Ö17e/6. "Bunlar atalarımızın geçmişte kullandığı ve bizim onlara devam ettirmemiz gerekir. Mesela hocam İngilizce kelimeler değil de Türkçe kelime kullanmaya özen göstermek önemlidir." diyerek görüşünü ifade etmiştir. Başka bir öğrenci Ö25k/7. "Milli kültür aslında bizim kimliğimizi belirler, kim olduğumuzu yansıtır. Yani aile gibi düşünecek olursak milli kültürümüz bizi, kim olduğumuzu gösterir." diyerek kültürel değerlerin nesilden nesile aktarılmasının bireysel ve toplumsal kimlik inşasında oynadığı rolü dile getirmiştir.

'Toplumsal birlik ve aidiyet' temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö7k/5. "Konuşmamız için, gelenek, göreneklerimiz için, mesela bazen düğünlerde sade yapıyorlar, bazen halay çekerek. Bunlar bizi bir arada tutmak için önemlidir. Gelenek görenek olmazsa aile bozulur." demiştir. Başka bir öğrenci Ö23e/7. "Gelenegimiz olmasa kendi bir sosyal hayatımız olamaz. Yani kendimize ait bir milli kültür olamaz." diyerek gelenek ve göreneklerin toplulukları bir arada tutma fonksiyonuna işaret etmiştir.

4.2.7 Tarihi ve Doğal Varlıkların Korunmasına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 8

Ortaokul Tarihi ve Doğal Varlıkların Korunmasına Yönelik Görüşleri

Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıkları koruma yöntemlerini 'zarar vermeme ve koruma', 'bilinçlendirme ve eğitim', 'temiz tutma ve koruma', 'sosyal medya ve kampanyalar' olarak sıralamışlardır.

Öğrencilerden ‘zarar vermeme ve koruma’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci, Ö1k/5. "*Mesela gerekli önlem olarak burada surları korumak için bazı şeyler yapıyorlar. İnsanlar birbirini uyarıyor ve kurallara uymalarını sağlıyorlar. Ben de bunları yapıyorum ve mesela yaklaşmayın yani eserlere çok dokunmayın.*" diyerek alınan önlemleri ve kuralları vurgulamıştır. Bir diğer öğrenci Ö2e/5. "*Zarar vermiyorum, kötü birilerinin eline geçmemesi için dikkat ediyorum ve koruyorum.*" diyerek görüşünü belirtmiştir. Aynı şekilde Ö4k/5. ise "*Korumak için düzenli planlamalar yapmamız gerekli. Ben de kendimi bu konuda daha fazla şey öğrenmek için eğitiyorum.*" diyerek bireysel eğitimin önemini belirtmiştir.

‘Bilinçlendirme ve eğitim’ alt temasında öğrenci Ö12k/6. "*Ben mesela belediyeye başvurabilirim. Bununla ilgili bir paragraf, bir yazı oluşturup bir kompozisyon yazıp onlara gönderebilirim. Onlar da eğer kabul ederse sınıf arkadaşlarımızla ya da okulda öğretmenlerimizle beraber onları koruma altına almak için bir şey yapabiliriz. Bununla ilgili projeler yaparım.*" diyerek yerel yönetimlerle iş birliği ve projelerin önemini açıklamıştır. Ö23e/7. "*Okulda kampanyalarla insanları bilinçlendirmeye çalışırım.*" diyerek okul içindeki bilinçlendirme faaliyetlerini anlatmıştır.

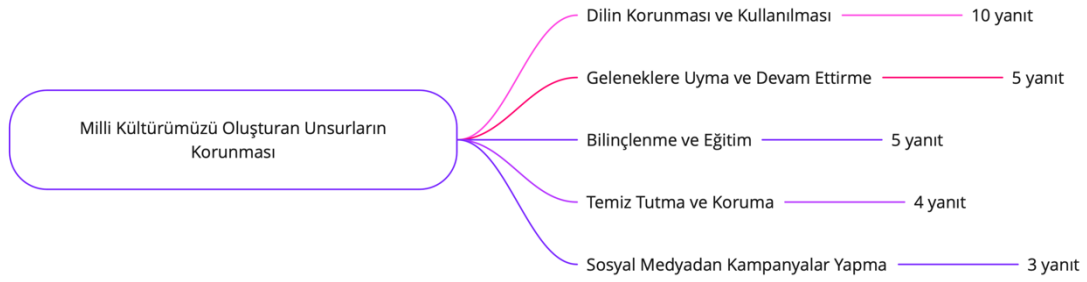
‘Temiz tutma ve koruma’ alt temasında Ö10e/6. "*Üstüne bazen yazılar yazıyorlar yazılar biraz kötü, onları silerim mesela. Öyle kötü şeyleri silerim.*" diyerek tarihi yapıların üzerindeki zararlı yazıları ve boya ları temizleme çabasını dile getirmiştir. Ö19k/7. ise "*Mesela tarihi bir yere gittiğimde orayı kirletmeden temiz girerim. Ayakkabıyla girmemesi gerekiyorsa girmem. Ayakkabımı çıkarırım. Doğayı korumak için de yere çöp atmam.*" diyerek ziyaret etiketlerine uygun davranışları özetlemiştir.

Son olarak, ‘sosyal medya ve kampanyalar’ alt temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö26k/7. "*Aslında insanlar artık sosyal medyayı çok kullanıyor. Bende bu yüzden sosyal medyada paylaşımlar yaparım, insanlara yardım etmeyi isterim, bilinçlendirme yaparım.*" diyerek sosyal medya aracılığıyla yapılan bilinçlendirme çalışmalarını anlatmıştır. Bir başka öğrenci Ö21e/7. ise "*Bunun için bir defa kamu spotu yapmıştım ama başarılı olamadım. Sonra bunlara zarar veren insanları uyarırım.*" diyerek kamu spotları ve doğrudan müdahalelerle koruma faaliyetlerine katkı sağladığını belirtmiştir.

4.2.8 Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların Korunmasına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Şekil 9

Ortaokul Öğrencilerinin Milli Kültürümüzü Oluşturan Unsurların Korunmasına Yönelik Görüşleri

Ortaokul öğrencileri milli kültürümüzün korunmasını için yapılabileceklerini ‘dilin korunması ve kullanılması’, ‘geleneklere uyma ve devam ettirme’, ‘bilinçlenme ve eğitim’, ‘temiz tutma ve koruma’ ve ‘sosyal medyadan kampanyalar yapma’ olarak sıralamışlardır.

‘Dilin korunması ve kullanılması’ temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö12k/6. "Mesela Türkçemize yabancı kelimeler girdi. Star, pardon gibi. Genelde bu kelimeler başka yerlerden geliyor ama bunları engellemek için TDK ya da sözlüklere bunların Türkçe olmadığını eklememiz gerekiyor. Ben de bunları kullanmıyorum, kullanmak isteyenleri de uyarıyorum." diyerek dilin korunmasının önemini vurgulamışlardır. Başka bir öğrenci Ö13k/6. "Mesela dilimizi korumak için ülkemize birçok şey, başka ülkeden gelen şeyler var. Mesela kelimeler, cümleler. Bunları kullanmak yerine Türkçemize TDK sözcüğündeki hallerini kullanmalıyız." diyerek görüşünü belirtmiştir.

Milli kültürümüzü korumaya ile ilgili ‘geleneklere uyma ve devam ettirme’ye ilişkin görüş belirten öğrenci Ö3e/5. "Mesela bayramda büyüklerimin elini öpüyorum, şeker topluyorum ve bunları devam ettiriyorum." diyerek açıklama yapmıştır. Bir başka öğrenci Ö24k/7. "Geleneklerimize göreneklerimizi devam ettirmek için onları uygulamak gerekir. Gelecek nesillerimize de aktarmak gerekir." ifadeleriyle geleneklerin devamlılığını savunmuştur. Bir başka öğrenci Ö14k/6. "Kültürümü uygulayarak öğrenmeye çalışıyorum. Mesela her bayramda alışverişe gidiyoruz." diyerek görüşünü ifade etmiştir.

‘Bilinçlenme ve eğitim’ temasına ilişkin görüş belirten öğrenci Ö4k/5. "*Korumak için düzenli planlamalar yapmamız gerekli. Ben de kendimi bu konuda daha fazla şey öğrenmek için eğitiyorum.*" diyerek açıklama yapmıştır. Bir başka öğrenci Ö13k/6. "*Bu değerimizi korumak, etrafta çöp atan, şelalelere tüküren insanları uyarırım. Bazen internetten bir kampanya veya pano falan oluştururum okulumuzda ve yayarım.*" diyerek eğitimin rolünü belirtmiştir.

‘Temiz tutma ve koruma’ ya ilişkin yorum yapan öğrenci Ö19k/7. "*Mesela tarihi bir yere gittiğimde oraya kirletmeden temiz girerim. Ayakkabıyla girmemesi gerekiyorsa girmem. Ayakkabıyla çıkar. Doğayı korumak içinde yere çöp atmam.*" demiştir. Bir başka öğrenci Ö25k/7. "*Çevre kirliliğinin önüne geçmek için onlara uyarım. Kirlenmemesi lazım. Doğal varlıklarına sahip çıkmak için öncelikle çevre kirliliğini durdurmamız lazım.*" şeklinde çevrenin korunmasını önemseyen görüşünü ifade etmiştir.

‘Sosyal medyadan kampanyalar yapma’ ile ilgili görüş belirten öğrenci Ö11e/6. "*Anket hazırlarım. Sosyal medyadan araştırıp öğreniyorum ve anlatmaya çalışıyorum.*" diyerek açıklama yapmıştır. Bir diğer öğrenci Ö26k/7. "*Aslında insanlar artık sosyal medyayı çok kullanıyor. Bende bu yüzden sosyal medyada paylaşımlar yaparım, insanlara yardım etmeyi severim, bilinçlendirme yaparım.*" diyerek sosyal medyanın bu süreçteki etkisini dile getirmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın nicel ve nitel sonuçları, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1.Nicel Verilere İlişkin Sonuçlar

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları, Tanıma ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve tarihi yer gezilerine katılma durumlarına göre incelenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları Tanıma ve Anlamaya Çalışma boyutunda cinsiyete göre fark göstermemektedir. Benzer şekilde Türk ve Nalçacı (2011) tarafından 5. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada da tarihsel miras duyarlılığının cinsiyete göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Değer Verme ve Koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında ise kız öğrencilerin kültürel miras duyarlılıklarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gümüş ve Adanalı'nın (2011) çalışmasında da kız öğrencilerin kültürel mirasın korunmasına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Yılmaz (2023) tarafından ilkökul öğrencileri üzerinde yürütülen çalışmada da kız öğrencilerin kültürel miras duyarlılıklarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıklarının Tanıma ve Anlamaya Çalışma, Değer Verme, Koruma (sorumluluk duyma) boyutlarında sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılıkları sınıf düzeyi arttıkça azalmıştır. 5. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık puanları 6. sınıf ve 7.sınıf öğrencilerinkinden anlamlı düzeyde yüksektir. Bu durum yaş ilerledikçe artan sosyal çevre ile birlikte ilgi alanlarının değişmesi, daha küçük yaşlarda aile ve öğretmenlerin etkisinin daha belirgin olması gibi nedenlerle açıklanabilir. Sevigen (2021) tarafından yapılan araştırmada sene başında yapılan ders tanıtımında tüm öğrenme alanları içinde 5.sınıfların en çok ilgisini çeken alanının kültür ve miras olduğu gözlenmiştir. Durmuş vd. (2023), tarafından 5. Sınıf öğrencileri üzerinde yürütülen araştırmada da öğrencilerin genel anlamda somut ve soyut kültürel miras öğelerine yönelik fikir sahibi oldukları ve bilinçli oldukları belirlenmiştir.

Araştırmada tarihi yer gezilerine katılan öğrenciler ile katılmayan öğrencilerin kültürel miras duyarlılıkları arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Halaç ve Bademci (2021) tarafından Türkiye genelinde 12-18 yaş arasındaki kişilerle yapılan araştırmada kültürel miraslarla ilgili bilgi kaynağı olarak yoğunlukla internet ve sosyal medyanın kullanıldığı belirlenmiştir. Kültürel miras konusunda UNESCO tarafından 2003 yılından bu yana somut olmayan miras videoları YouTube ortamında depolanmaktadır (Pietrobruno, 2013). İnternet ve sosyal medya ortamlarındaki bu gelişmeler, tarihi gezilere katılan ve katılmayan öğrencilerin kültürel miras duyarlılıkları arasında anlamlı bir fark bulunmaması sonucuyla ilişkilendirilebilir.

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılık düzeyleri genel olarak yüksektir. En yüksek ortalamaya sahip alt boyut "Koruma (sorumluluk duyma)" iken, en düşük ortalamaya sahip alt boyut "Değer Verme"dir. Benzer şekilde Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse'nin (2019) araştırmasında ortaokul öğrencileri kültürel mirasın önemli olduğunu, korunması gerektiğini vurgulamışlardır. Yılmaz (2023) tarafından ilkokul öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada da katılımcıların tamamına yakını tarihi eserlerin, ninni, masal, türkü vb. kültürel öğelerin korunması gerektiğini belirtmişlerdir.

5.2.Nitel Verilere Yönelik Sonuçlar

Araştırmanın nitel kısmında ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları ile ilgili görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda; öğrencilerin kültürel mirası nasıl tanımladıkları, tarihi ve doğal varlıkları ve milli kültürümüzü nasıl öğrendikleri, tarihi ve doğal varlıkları gezme durumları, tarihi ve doğal varlıkların ve milli kültürümüzü oluşturan unsurların önemi ve korunmasına ilişkin sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Ortaokul öğrencileri kültürel mirası 'geçmişten kalma değerler' ve 'kültürel varlıklar' olarak görmektedirler. Öğrencilerin çoğunluğuna göre ise kültürel miras 'geçmişten kalma değerler' olarak ifade edilmiştir. Benzer şekilde Yılmaz (2023) tarafından yürütülen araştırmada da ilkokul öğrencilerinin kültürel öğeleri; geçmişten günümüze kalan şeyler, atalarımızdan gelen yazılı olmayan kurallar, eskiden beri devam eden şeyler olarak betimledikleri görülmektedir. Öğrenciler kültürel mirası; geçmiş, atalarımız ve değerlerle ilişkilendirmektedir. Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse (2019), tarafından ortaokul öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada öğrencilerin kültürel mirası

geçmiş kuşaklara ait, tarihi eser, kültürel eser ve doğal eser olarak tanımladıkları görülmüştür. Avcı (2014) tarafından yapılan araştırmada ise 7.sınıf öğrencilerinin kültürel mirası geçmişten kalan yaşantı, kültürel değerler, geçmişten kalan eserler, gelenek ve görenekler biçimlerinde tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada yapılan tanımlar, daha önceki araştırmalarda öğrenciler tarafından kültürel miras konusu ile ilgili yapılan tanımlarla paralellik göstermektedir. Bu da öğrencilerin kültürel mirası tanıma ve anlama konusundaki farkındalıklarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıklar hakkında bilgi edinme süreçlerini ‘araştırma yapma’ ve ‘ziyaret etme’ olarak belirtmiştir. Bunlardan ‘araştırma yapma’ öğrencilerin daha fazla tercih ettiği başlık olmuştur. Ayrıca öğrencilerin ifade ettiği alıntılarından anlaşılacağı üzere araştırmalar genelde internet ve sosyal medya araçlarından yapılmaktadır. Öğrenciler ziyaretler yoluyla somut deneyimler elde ederken, dijital kaynaklar ve araştırma yapma süreçleri ise bu bilgileri destekleyici ve genişletici bir rol oynamaktadır.

Ortaokul öğrencileri milli kültürümüzü öğrenme yöntemlerini ‘araştırma yapma’, ‘aile büyüklerinden öğrenme’, ‘okuldan ve öğretmenlerden öğrenme’, ‘kitap okuyarak öğrenme’ olarak belirtmiştir. Ortaokul öğrencilerinin hem tarihi ve doğal varlıklar hakkında hem de milli kültürü öğrenme sürecinde en çok araştırma yaparak öğrenmeleri sonucu dikkat çekicidir.

Ortaokul öğrencilerinin tarihi ve doğal yapıları gezip gezmedikleri ile ilgili sonuçlara bakıldığında çoğunluğu bu gezilere katıldıklarını ve genelde bu gezilerdeki deneyimlerini ‘mimari ve inşaa yöntemleri’, ‘yapıların dayanıklılığı’, ‘kültürel ve tarihi bilgi edinme’, ‘gezi deneyimlerinin etkisi’, ‘sanat ve estetik değer’ yönüyle ele aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ailece veya bireysel olarak bu gezilere katıldıklarını belirtmişlerdir.

Ortaokul öğrencileri, tarihi ve doğal varlıkların önemini ‘geçmişî yansıtmâ’, ‘kültürel temsil’, ‘millî miras’ ve ‘eğitim ve bilgi edinme’ olarak belirtmektedirler. Öğrenciler tarihi ve doğal varlıkların önemini en çok da ‘geçmişî yansıtmâ’ olarak görmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin tarihi yapıları ve doğal varlıkları geçmişle ilişkilendirmelerinden kaynaklanabilir. Bu sonuca paralel olarak Yeşibursa ve Üçarkuş’un çalışmasında (2021) öğrenciler, kültürel değerlerin önemi ve gelecek nesillere aktarılması ile ilgili görüşler ortaya koymuştur.

Araştırmada ortaokul öğrencileri milli kültürümüzü oluşturan unsurların önemini ‘geçmişin yansıması’, ‘kültürel kimlik ve bağımsızlık’, ‘toplumsal birlik ve aidiyet’ olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler milli kültürümüzü oluşturan unsurların önemini en çok da ‘geçmişin yansıması’ olarak görmektedir. Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıkların önemini ‘geçmiş yansıma’ olarak görmüşlerdir. Bu durum hem tarihi ve doğal varlıkları hem de milli kültür unsurlarını geçmişle ilişkilendirmeleri, tarihi ve kültürel konuların genelde geçmişi çağrıştırması ile ilişkilendirilebilir. Bu sonuçlara benzer şekilde Kafadar (2021), tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin kültürel mirası; atalardan miras kaldığı, geçmiş olayları öğrenmemizi sağladığı, bizi yansıttığı ve kültürümüzün geleceği için önemli gördükleri belirlenmiştir.

Ortaokul öğrencileri tarihi ve doğal varlıkları koruma yöntemleriyle ilgili, ‘zarar vermeme ve koruma’, ‘bilinçlendirme ve eğitim’, ‘temiz tutma ve koruma’, ‘sosyal medya ve kampanyalar’ olarak açıklamışlardır. Öğrenciler tarihi ve doğal varlıkları koruma yöntemlerini en çok da ‘zarar vermeme ve koruma’ olarak belirtmişlerdir. Bu sonuca bakarak öğrencilerin tarihi ve doğal varlıkları koruma konusundaki duyarlılıklarının yüksek olduğu söylenebilir. Bu da öğrencilerin öncelikle zarar vermedikleri ve zarar verenleri uyardıkları ile ilgili yorumlarından anlaşılmaktadır. Halaç vd. (2021) ve Gürdoğan Bayır ve Çengelci Köse’nin (2019) yürüttükleri çalışmalarda da koruma sorumluluğunda öğrenciler kültürel mirası korumanın önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmada ortaokul öğrencileri milli kültürümüzün korunması için ‘dilnin korunması ve kullanılması’, ‘geleneklere uyma ve devam ettirme’, ‘bilinçlenme ve eğitim’, ‘temiz tutma ve koruma’ ve ‘sosyal medyadan kampanyalar yapma’ gibi çeşitli yöntemler belirtmişlerdir. Ortaokul öğrencileri milli kültürümüzün korunmasını daha çok ‘dilnin korunması ve kullanılması’ olarak belirtmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin önemli bir milli kültür unsuru olan dilin önemini bildikleri ve bu konuda duyarlılıklarının yüksek olduğu göstermektedir. Yılmaz (2023) tarafından ilköğrencilerine yönelik yapılan araştırmada öğrencilerin tamamına yakını tarihi eserlerin, ninni, masal, türkü vb. kültürel öğelerin korunması gerektiği belirtilmiştir.

Araştırmada elde edilen tüm sonuçlar bağlamında ortaokul öğrencilerinin kültürel mirasa ilişkin duyarlılıkları çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Nicel verilere göre; cinsiyet, sınıf düzeyi gibi faktörler öğrencilerin kültürel mirasa duyarlılıklarını etkileyen

önemli değişkenler olarak ortaya çıkmıştır. Nicel verilerde belirlenen duyarlılık düzeyleri ile nitel verilerde ifade edilen yorumlar arasında genel bir uyum gözlemlenmektedir. Öğrencilerin kültürel mirasa olan duyarlılıklarının, yaşadıkları çevre ve katıldıkları sosyal etkinliklerle de pekiştirildiği anlaşılmaktadır.

5.4. Öneriler

- Öğretmenlerin ve velilerin iş birliği ile öğrencilere yönelik kültürel mirasın anlatılması ve farkındalık çalışmalarının yapılması sağlanabilir.
- Okullar, yerel topluluklar ve belediyeler ile iş birliği içinde, öğrencilerin kültürel miras koruma projelerine katılımını sağlayacak toplum bazlı girişimler geliştirilebilir. Bu projeler, öğrencilere sorumluluk alma ve aktif katılım fırsatı sunarak, kültürel mirasa olan duyarlılıklarını artırabilir.
- Öğrencilerin yoğun olarak kullandığı sosyal medya, dijital platformlarında kültürel mirasın korunmasına yönelik bilgilendirici ve eğitici içerikler paylaşılabilir.
- Öğrencilere her sınıf kademesinde ilgi duyacakları kültürel miras içerikleri sunulmalı ve bunun için okul-aile iş birlikleri geliştirilebilir.
- Kültürel mirasa olan bağlılığı ve anlayışı geliştirmek için öğrenme ortamları, materyalleri ve içerikleri çeşitlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Açık, İ. (2020). *İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik değerlerinin biyografilerle öğretimi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Affleck, J., ve Kvan, T. (2005). Reinterpreting virtual heritage. *In CAADRIA 2005 conference proceedings* (Vol.1, pp. 169-178).
- Aksoy, A., ve Ünsal, D. (2012). *Kültürel miras yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 8-9.
- Aktulum, K. (2020). Kültürel mirasın anlambilimi. *Milli Folklor Dergisi*, 16, 5-17.
- Alakuş, A. O. (2004). Kültür kavramı tanımlamalarına ilişkin bir analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 8-4.
- Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve medeniyet kavramları. *Proje Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (15).
- Avcı, M. (2014). *Sosyal bilgiler dersinde kültürel miras eğitime ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Başcı Namlı, Z., Karakuş Yılmaz, T. ve Meral, E. (2022). Ortaokul öğrencileri için kültürel mirasa duyarlılık ölçeğinin geliştirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (3), 2369-2398.
- Blake, J. (2000). On Defining the Cultural Heritage. *International and Comparative Law Quarterly*, 49(1), 61-85.
- Copeland, T. (2004). Heritage Education and Citizenship, Europe Nostra Forum, 1 Ekim 2004, The Hague, 67-71.
- Copeland, T. (2006). European democratic citizenship, heritage education and identity. 2005 Year of Citizenship Through Education. Council of Europe, Retrieved, September 13.
- Coşar, Y. (2017). Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında kadın emeğinin rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 115-138.
- Council of Europe, (2005). Council of Europe Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society. (<https://rm.coe.int/1680083746>, 12 Ocak 2024 tarihinde erişilmiştir.)

- Curtis, R. ve Seymour, C. (2004). Louisiana heritage education program and heritage in the classroom: children's attitudes toward cultural heritage. *Journal of Social Studies Research*, 28(2), 20-24.
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. SAGE publications.
- Creswell, J. W., ve Clark, V. L. P. (2017). *Designing and conducting mixed methods research*. SAGE publications.
- Çengelci Köse T (2013). Sosyal bilgiler dersinde yararlanılan toplumsal ve kültürel kaynakların belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (elektronik)*, 12(43), 219- 236.
- Çüçen, A. K. (2005). "Kültür, uygarlık, evrensellik ve çok-kültürlülük". Kaygı. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 4, 111-115.
- Dipevliler, K. (2023). *Avrupa ve Türkiye’de uygulanan bazı kültürel miras eğitimi etkinliklerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Dere, İ., (2021). Kültürel mirası belgeleyerek öğrenme: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının saha tecrübeleri. *International Journal of Geography and Geography Education*, (43), 108- 121.
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 1-19.
- Doğan, Y. ve Arıkan, İ. (2013) İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirasla ilgili başarı düzeyleri ve tutumlarının bazı değişkenlerce incelenmesi (Adıyaman örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (15), 29-68.
- Dönmez, C., ve Yeşilbursa, C. C. (2014). Kültürel miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 13(2),425-442.
- Durmuş, E., Karadağoglu, A., ve Kınacı, M. K. (2023). 5. sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında sosyal bilgiler dersi kültür ve miras kavramının incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, 5(1), 57-81.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15(1-2), 51-59.

- Giménez, J. E., Ruiz, R. M. Á., ve Listán, M. F. (2008). Primary and secondary teachers' conceptions about heritage and heritage education: A comparative analysis. *Teaching and teacher education*, 24(8), 2095-2107.
- Gülcan, B. (2010). Body of Cultural Tourism in Turkey and Need of Product Differentiation Based on Tangible Cultural Assets. *İşletme Araştırma Dergisi*, 2, 99-120.
- Gümüş, N. ve Adanalı, R. (2011). Buca'da (İzmir) tarihi ve kültürel mirasa yönelik ortaöğretim öğrencilerinin tutum ve davranışları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 87-102.
- Gürdoğan Bayır, Ö., ve Çengelci Köse, T. (2019). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1827-1840.
- Gürel, D. (2018). *Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanımı*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürel, D. ve Çetin, T. (2019). Intangible cultural heritage attitude scale: validity and reliability study. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 8(1), 82-102.
- Güler-Bıyıklı, S., ve Aslan, C. C. (2013). A review of cultural heritage education in Turkish schools (1962 2011). *Public Archaeology*, 12(4), 255-270.
- Güven, G. E. (2021). Kültürel okuryazarlık. Karatekin, K., ve Güven Güvenç, E., (Ed.) *Sosyal bilgiler için çoklu okuryazarlıklar 2*, (s.65-99), Pegem Akademi Yayınları.
- Halaç, H. H., ve Bademci, F. (2021). Altyapı sporcularının sosyal medya ve kültürel miras ilgilerinin değerlendirilmesi. *Kültür Araştırmaları Dergisi* (10), 181-198.
- Halaç, H. H., Bayır, Ö. G., ve Köse, T. Ç. (2021). İlkokul öğrencilerine yönelik kültürel mirasa duyarlılık ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(31), 197-218.
- Harrison, R. (2010). What is heritage. *Understanding the politics of heritage*, 9.
- İSMEP, (2014). Kültürel mirasın korunması. İSMEP Rehber Kitaplar. https://www.ipkb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/ISMEP6_KC3BCltC3BCrelMirasC4B1nKorunmasC4B1.pdf (21 Şubat 2024 tarihinde erişilmiştir).

- Kafadar, T. (2021). Cultural heritage in social studies curriculum and cultural heritage awareness of middle school students. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 260-274.
- Karasar, N. (2022). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar ilkeler teknikler*. Nobel Yayın.
- Karip, F. (2014). İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin kültürel mirası koruma bilincinin incelenmesi. *Ulakbilge*, 2 (3), s.49-68.
- Keleş, T., ve Beldağ, A. (2022). Sosyal bilgiler ders kitaplarının duyarlılık değeri bağlamında incelenmesi. *Examination of Social Studies Textbooks in Context of Sensitivity Value*. 6 (4), 387-418
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye’de sosyal bilgiler öğretim programında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi.
- Keskin, Y. ve Öğretici, B. (2013). Sosyal bilgiler dersinde “Duyarlılık” değerinin etkinlikler yoluyla kazandırılması: Nitel bir araştırma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11 (25), 143-181.
- Kılcan, B. ve Akbaba, B., (2013). Examining students’ perceptions on sensitivity to cultural heritage value in social sciences teaching program. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 5 (3), 113-137.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-6.
- Kuşçuoğlu, G. Ö., ve Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.
- MEB, (2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar), Ankara.
- Micoud, A., ve Peroni, M. (2000). Ce qui nous relie. *Revue Française De Science Politique*, 50(4-5), 858-860.
- Nuzzaci, A. (2020). The right of children to use cultural heritage as a cultural right. *Open Journal of Social Sciences*, 8, 574-599.
- Ocal, T. (2016) Necessity of cultural historical heritage education in social studies teaching. *Creative Education*, 7, 396-406.
- Oğuz, E. S. (2011). Toplum bilimlerinde kültür kavramı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2).

- Ott, M., & Pozzi, F. (2008). ICT and cultural heritage education: Which added value? In *Emerging Technologies and Information Systems for the Knowledge Society: First World Summit on the Knowledge Society, WSKS 2008, Athens, Greece, September 24-26, 2008. Proceedings 1* (pp. 131-138). Springer Berlin Heidelberg.
- Öztürk, G. (2016). *Çocuklar için arkeoloji eğitimi: İzmir kent ölçeğinde kültürel mirasın aktarımı ve proje önerileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pamuk, S. (2017). Arşivsel örnekleme yöntemlerinin arşiv serileri/sınıfları üzerinde uygulanması. *Bilgi ve Belge Araştırmaları* (8), 1-41.
- Pietrobruno, S. (2013). YouTube and the social archiving of intangible heritage. *New media & society*, 15(8), 1259-1276.
- Prott, L. V. ve O'Keefe, P. J., (1992). Cultural heritage or cultural property. *International Journal of Cultural Property*, 1(2), 307-320.
- Sapir, E. (1924). Culture, genuine and spurious. *American Journal of Sociology*, 29(4), 401-429.
- Sevigen, E. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze uygulamalarının öğrencilerin somut kültürel miras ve ders ile ilgili tutumlarına etkisi ve süreç hakkındaki görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Simandiraki, A. (2006). International education and cultural heritage: Alliance or antagonism? *Journal Of Research in International Education*, 5(1), 35-56.
- Spencer-Oatey, H., ve Franklin, P. (2012). What is culture. A compilation of quotations. *GlobalPAD Core Concepts*, 1, 22.
- Tarhan, Ö. (2020). Türkiye'nin sahip olduğu somut ve somut olmayan kültürel miras. Bilgili, A. S. (Ed.). *Türk kültür coğrafyası*, (s.349-369), Pegem Akademi Yayınları.
- Taşdemir, M. (2018). *Ortaokul altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabı metnlerinin kültürel mirasa duyarlılık değeri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taşkın, K. Ö. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.

- Tuncel, G., ve Altuntaş, B. (2020). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin kültürel miras algısı: Göstergebilimsel bir analiz. *International Journal of Field Education*, 6(1), 123-140.
- Türe, H. (2020). Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması. Bilgili, A. S. (Ed.). *Türk Kültür Coğrafyası*, (s.371-394), Pegem Akademi Yayınları.
- Türk, N. ve Nalçacı, A. (2011). İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler programında verilen değerleri edinme düzeyleri (Erzincan örneği). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 39-56.
- Türkbay, Ö. Ç. (2021). Kültürel mirasın korunmasının insan hakları hukuku ile ilişkisi ve kültürel miras hakkı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(2), 1443-1481.
- UNESCO, (1954). Lahey Sözleşmesi: Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunması Sözleşmesi.
- UNESCO, (1972). <https://www.unesco.org.tr/Pages/161/177>, (21 Şubat 2024 tarihinde erişilmiştir.)
- UNESCO, (1982). Mexico City Declaration on Cultural Policies, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000052505>, (21 Şubat 2024 tarihinde erişilmiştir.)
- UNESCO, (2003). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi. <https://www.unesco.org.tr/Home/Page/181>, (9 Ocak 2024 tarihinde erişilmiştir.)
- UNESCO, (2014). Culture for development indicators: methodology manual, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000229608> (12 Ocak 2024 tarihinde erişilmiştir.)
- Vecco, M. (2010). A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible. *Journal of cultural heritage*, 11(3), 321-324.
- Yağar, F., ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenirlik. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-9.
- Yazoğlu, R. (2005). Dil-kültür ilişkisi. *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 2(5), 123-143.
- Yazıcı, H. (2018). İnsan ve kültür. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (2), 277-288.

- Yeşibursa, C. C., ve Üçarkuş, E. (2021). Middle school students' views on common heritage. *Journal Of Interdisciplinary Education: Theory And Practice*, 3(1), 20-31.
- Yeşilbursa, C.C. ve Uslu, S. (2014). The comparison of Turkish and American preservice social studies teachers' attitudes toward heritage education. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(8), 879-891.
- Yıldırım, A., ve Şimsek, H., (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2023). İlkokul öğrencilerinin kültürel mirasa duyarlılıklarının incelenmesi: Bir karma yöntem araştırması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 451-510.

EKLER

EK 1: Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu

EK 1

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

(KATILIMCI İÇİN)

Sevgili Katılımcı;

Bu görüşme formu, “Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”ni araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu görüşme, görüşmelerin güvenilirliğini ve objektifliğini sağlamak için kayıt altına alınacaktır, verilecek bilgilerin tamamı gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler bu çalışma dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkürler.

Araştırmacılar

Ad / Soyad: Dr. Öğr. Üyesi Ümmühan Öner

ıdemle adı geçen çalışmada katılımcı

Katılımcı

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Aşağıdaki kısım görüşmeye dayalı araştırmalarda dikkate alınacaktır.

Katılımcı ile Görüşen Araştırmacı

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK 2: Bilgilendirilmiş Veli Gönüllü Olur Formu

EK 2

BİLGİLENDİRİLMİŞ VELİ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU*

Değerli Veli;

Bu görüşme formu, “Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”ni araştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Bu görüşme, görüşmelerin güvenilirliğini ve objektifliğini sağlamak için kayıt altına alınacaktır, verilecek bilgilerin tamamı gizli tutulacak ve elde edilen bilgiler bu çalışma dışında başka hiçbir amaç için kullanılmayacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkürler.

Velisi bulunduğum kişinin katılacağı bu çalışma ile ilgili gerekli tüm bilgiler aktarılmıştır. Velisi olduğum kişinin adı geçen çalışmaya katılmasını özgür irademle kabul ediyorum.

Veli

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

Aşağıdaki kısım görüşmeye dayalı araştırmalarda dikkate alınacaktır.

Katılımcı ile Görüşen Araştırmacı

Görüşme Tanığı (Görüşme esnasında üçüncü şahıs varsa)

Adı, Soyadı:

Adres:

Tel:

İmza:

EK 3: Görüşme Soruları

EK 3

GÖRÜŞME SORULARI

Bu görüşme formu ile “Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi” ne yönelik veri toplamak istenmektedir. Verilere ait sonuçlar bu araştırmada kullanılacak olup farklı amaçlar ile kullanılmayacaktır. Sorulara doğru, içten ve cevapsız soru bırakmadan cevap vermeniz araştırma için önemlidir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

1. Kültürel mirası nasıl tanımlarsınız?
2. Tarihi ve doğal varlıklar hakkında bilgi edinmek için neler yaparsınız? Örnek verebilir misiniz?
3. Milli kültürümüzü (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarih) öğrenmek için neler yaparsınız?
4. Tarihi ve doğal varlıkları gezdiniz mi? (Okul gezisi yaptınız mı? Yaşadığı şehir olabilir başka şehir olabilir). Bu gezilerde neler dikkatinizi çekti?
5. Tarihi ve doğal varlıklar neden önemlidir? Mesela şehrinizde bulunan yapılardan örnek verebilir misiniz?
6. Milli kültürümüzü oluşturan unsurlar (dil, din, gelenek-görenek, sanat, dünya görüşü ve tarih) neden önemlidir?
7. Tarihi ve doğal varlıkları korumak için neler yaparsınız?
8. Milli kültürümüzü oluşturan unsurların korunması için neler yaparsınız?

EK 4: Demografik Bilgiler Formu

EK 4

Demografik Bilgiler Formu

Sevgili Öğrenciler; Aşağıdaki her bir ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra size uygun olan kutucuğu (x) sembolü koyarak işaretleyiniz. Lütfen boş bırakmayınız.

Katkılarınız için teşekkürler.

Cinsiyetiniz

Kız ()

Erkek ()

Sınıf Düzeyi:

5. Sınıf ()

6. Sınıf ()

7. Sınıf ()

Ailenin Aylık Toplam Gelir Düzeyi

0-5.000 TL ()

5001 – 10.000TL ()

10.001 – 15.000TL ()

15.001–20.000TL ()

20.000+ ve üzeri TL ()

Evde İnternet Olup/ Olmama:

Var ()

Yok ()

Hangi sosyal medya araçlarını daha çok kullanıyorsunuz, en fazla iki tanesini işaretleyiniz.

Facebook ()

TikTok ()

Instagram ()

Twitter ()

Youtube. ()

WhatsApp ()

Günlük Sosyal Ağ Kullanım Süresi:

1 - 3 saat: ()

4 - 6 saat : ()

7 - 9 saat : ()

10 saat ve üzeri: ()

Daha önce tarihi yerleri gezmek için düzenlenen bir gezide bulundunuz mu?

Evet ()

Hayır ()

EK 5: Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği

Kültürel Mirasa Duyarlılık Ölçeği

Sevgili öğrenciler, bu ölçek kültürel mirasa duyarlılığın değerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçekte 16 madde bulunmaktadır. Her bir maddeyi okuyun ve “Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Kararsızım, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum”dan uygun seçeneği işaretleyin. Lütfen sorulara dürüst cevaplar verin. Katılarınız ve katılımınız için teşekkür ederiz.

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Tanımaya ve anlamaya çalışma					
1. Tarihi ve doğal varlıklarımız hakkında yeni bilgiler öğrenmek isterim.					
2. Tarihi ve doğal varlıklarımızı ziyaret edip bilgi edinmeyi severim.					
3. Farklı bir şehre gittiğimde tarihi ve doğal varlıklarımızı görmeye ve tanımaya çalışırım.					
4. Tarihi ve doğal varlıklarımızı gezip bilgi edinmek sıkıcıdır.					
5. Milli kültürümüzü yansıtan unsurları öğrenmek keyif vericidir.					
Değer verme					
6. Tarihi ve doğal varlıklarımızı önem verilmesi gereken unsurların başında gelir.					
7. Milli birliğimizin devamı için tarihi ve doğal varlıklarımıza önem verilmesini isterim.					
8. Milli birliğimizin devamı için milli kültürümüzü yansıtan unsurlara önem verilmesini isterim.					
9. Başkalarına yaşadığım yeri tanıtacaksam öncelikle tarihi ve doğal varlıklarımızdan başlanm.					
10. Etrafımda milli kültürümüze uygun yaşayan insanların olması hoşuma gider.					
11. Tarihi ve doğal varlıklarımızın ülkemizin gelişmesinde önemli olduğunu düşünürüm					
Koruma (Sorumluluk Duyma)					
12. Tarihi ve doğal varlıklarımızın tanıtımı ve korunması için yapılan çalışmaları önemserim.					
13. Milli kültürümüzü yansıtan unsurların korunması ve tanıtımı için yapılan çalışmaları önemserim.					
14. Tarihi ve doğal varlıklarımızı korumaya çalışırım.					
15. Milli kültürümüzü yansıtan unsurları korumaya çalışırım.					
16. Tarihi ve doğal varlıklarımızın korunması için kanun ve kurallar getirilmesini isterim.					

İZİN BELGELERİ

EK 6: Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.12.2023-20850

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU
KARARLARI

Oturum Tarihi
14.12.2023

Oturum Saati
10:00

Oturum Sayısı
2023/23

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu 14.12.2023 tarihinde saat 10:00'da Kurul Başkanı Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ başkanlığında, aşağıda imzaları bulunan kurul üyelerinin katılımıyla toplanarak gündemdeki konuları görüşmüş ve aşağıdaki kararları almıştır.

Karar 2: Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Dr. öğr. üyesi Ümmühan ÖNER' in sorumlu araştırmacı olduğu ve yüksek lisans öğrencisi Yakup TOPRAK'a ait, "**Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi**" başlıklı çalışma etik Kurulumuzda görüşülmüş olup; çalışmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliğiyle karar verilmiştir.

Kurul Üyeleri:

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU
Prof. Dr. Süleyman İLHAN
Prof. Dr. Kenan PEKER (Görevli)
Prof. Dr. İrfan EMRE
Prof. Dr. Taner YILDIRIM
Prof. Dr. Rıfat BİLGİN
Doç. Dr. Haki PEŞMAN
Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA
Doç. Dr. Ayşe Ülkü KAN (Akademik İzinli)
Doç. Dr. Serkan BİÇER

Prof. Dr. Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Sebahattin DEVECİOĞLU

Prof. Dr. Süleyman İLHAN

Prof. Dr. Rıfat BİLGİN

Prof. Dr. Taner YILDIRIM

Prof. Dr. İrfan EMRE

Doç. Dr. Haki PEŞMAN

Doç. Dr. Yunus Emre KARAKAYA

Doç. Dr. Serkan BİÇER

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 7: Araştırma İzin Belgeleri-1

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-97660845
Konu : Araştırma İzni (Yakup TOPRAK)

27.02.2024

FIRAT ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik)

İlgi : 07.02.2024 tarih ve 439420 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yakup TOPRAK' ın **"Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi"** konulu araştırma çalışmasını ilimiz Merkez ilçelerindeki resmi ortaokullarda uygulama talebi 26.02.2024 tarih ve 97555439 sayılı müdürlük onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Mehmet BULUT
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür Yard.

Ek:

1- Müdürlük Onayı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : şehitlik mahallesi mehmetakif ersoy bulvarı eski eğitim fakültesi binası
Telefon No : 0 (412) 322 22 35
E-Posta: arge21@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: BİNGÖL GÜLTEKİN

Unvan : İşçi

İnternet Adresi:

Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7d73-0c76-34ef-b521-7f9e kodu ile teyit edilebilir.

EK 8: Araştırma İzin Belgeleri-2

T.C.
DIYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-97555439
Konu : Araştırma İzni (Yakup TOPRAK)

26.02.2024

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Nolu Genelgesi
b) Fırat Üniversitesi Rektörlüğü'nün 07.02.2024 tarih ve 439420 sayılı yazısı.

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yakup TOPRAK' ın "**Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi**" konulu araştırma çalışmasını ilimiz Merkez ilçelerindeki resmi ortaokullarda uygulama talebi ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma çalışmasının **Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin Genel amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde** gönüllülük esasına bağlı olarak yapılması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Selahattin BALKAN
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

OLUR
Şirine ERONAT
İl Millî Eğitim Müdür V.

EK:

- 1- Anket Belgeleri
- 2- Değerlendirme Formu

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : şehitlik mahallesi mehmet akif ersoy bulvarı eski eğitim fakültesi binası
Telefon No : 0 (412) 322 22 35
E-Posta: arge21@meh.gov.tr
Kep Adresi : mehb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meh-ebys>
Bilgi için: BİNGÖL GÜLTEKİN
Unvan : İşçi
İnternet Adresi: Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meh.gov.tr> adresinden 19e3-537f-3d67-a395-9fd0 kodu ile teyit edilebilir.

EK 9: Araştırma İzin Belgeleri-3

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-30769799-44-97660793
Konu : Araştırma İzni (Yakup TOPRAK)

27.02.2024

.....KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Yakup TOPRAK' ın "**Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi**" konulu araştırma çalışmasını ilimiz Merkez ilçelerindeki resmi ortaokullarda uygulama isteğinin uygun görüldüğüne dair 26.02.2024 tarih ve 97555439 sayılı müdürlük onayı ekte gönderilmiştir.

Söz konusu etkinliğin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde 2023-2024 eğitim ve öğretim yılında denetimlerin İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ile ilgili okul Müdürlüğü tarafından yapılması ve derslerin aksatılmadan araştırma çalışmasının gönüllülük esasına bağlı olarak yapılması uygun görülmektedir.

Gereğini rica ederim.

Mehmet BULUT
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdür Yard.

Ek:

- 1- Onay Yazısı (1 Sayfa)
- 2- Anket Belgeleri

Dağıtım:

4 Merkez İlçe Kaymakamlığı
(İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : şehitlik mahallesi mehmet akif ersoy bulvarı eski eğitim fakültesi binası
Telefon No : 0 (412) 322 22 35
E-Posta: arge21@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: BİNGÖL GÜLTEKİN
Unvan : İşçi
İnternet Adresi: Faks:

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 954a-e8c2-3cda-9fb9-4d14 kodu ile teyit edilebilir.

EK 10: Orijinallik Raporu

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
LİSANSÜSTÜ TEZ BENZERLİK RAPORU

FORM
20

I - ÖĞRENCİ BİLGİLERİ

Adı ve Soyadı	Yakup TOPRAK	Öğrenci No:
Bilim Dalı	Sosyal Bilgiler Eğitimi	
Programı	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora	

II - TEZ BİLGİLERİ

Tez Başlığı (Enstitü Tescilli)	Ortaokul Öğrencilerinin Kültürel Mirasa İlişkin Duyarlılıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi
Danışman	Doç. Dr. Ümmühan ÖNER
II. Danışman	

III - ENSTİTÜ BENZERLİK RAPORU

Yukarıda bilgileri verilen öğrencimizin tezi, CD ortamında MSWORD ve PDF formatında vermiş olduğu kopyaları kullanılarak aşağıda belirtilen filtreler uygulanmak suretiyle TURNİTİN intihal tespit programında analiz edilmiştir:

1. Kaynaklar bölümü hariç
2. Özet ve Abstract dâhil, diğer ön bölümler hariç
3. Alıntılar dâhil
4. Benzerlik oranı %1 ve üzeri ise dâhil

İntihal tespit programının üretmiş olduğu rapora göre ilgili tezin benzerlik oranı

Tez savunma sınavından önce
taranan sayfa sayısı (60)

% 15

Tez Savunma Sınavından sonra
taranan sayfa sayısı (51)

% 16

değerlerine sahip olup Enstitümüzce uygulanan kabul edilebilir üst sınır %25'dir.

Kontrol Personeli Esengül KILIÇ	Tez, veri tabanına saklanmıştır. ☒ Saklanmamıştır. ☐	26/07/2024
Sınav Jüri Üyesi (Unvanı, Adı ve Soyadı)	Düşünce:	İmza

AÇIKLAMA

1. Form öğrenci tarafından bilgisayar ortamında doldurulur ve üst yazı ekinde savunma sınavı jüri üyelerine gönderilir.
2. Her bir jüri üyesi bu raporu dikkate alarak Tez Bireysel Değerlendirme Formu'nda ve bu formda ilgili alanları doldurmalıdır.

Firat Üniversitesi,
Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
23119 - Elazığ / TÜRKİYE

<http://ebe.firat.edu.tr/>

Telefon : +90 424 237 0086
Fax: +90 424 237 0087
e-posta: egtbilens@firat.edu.tr

ÖZ GEÇMİŞ

- 2003 Çelebi Eser İlköğretim Okulu'ndan mezun olma
- 2006 Namık Kemal Lisesi'nden mezun olma
- 2009 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümüne Giriş
- 2013 Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümünden mezun olma
- 2014 Millî Eğitim Bakanlığı'nda kadrolu Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak göreve başlama
- 2022 Fırat Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Programında tezli yüksek lisans öğrenimine başlama

İLETİŞİM BİLGİLERİ